Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 24 АВГУСТ, 1982 ШУ. ◆ № 101 (8667). ◆ Мах 3 кеп.

СИЙЛАХЬЧА ЮБИЛЕЯШТА НАКЪАДОЛХАШ

Совхоза гІишлон материалаш эш

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо чІоагІъяь Кхачан программа толаме кхоачашъяра цІенхаштта мероприятеш белгал а яьха деррига шоай низаш оарцагІдаьха къахьегаш боахк Назрановски района «Экажевский» совхоза къахьегамхой. Цар лерхІ ловццача хана паччахьалкхенга шурел дулхи дукха дукхагІа докха а шоай хьайбаш боахам дикка дегІабоалабе а. Цу гІулакха сихъаь хьалъеш латт детташ дола доахани ІаьскИи чулаттаргдола кхо корпус.

БІаь эзар сом сметин мах а болаш цил бІаь Іатта лаьрхІа йола цхьоалагІа корпус хьалъеш йоалл Албогачиев Къуде Гилане кулгалду гІишлонхой бригада. Укх шера май бутт чакхбала боаллаш мара из хьалъе болабеннабе а Гилане бригадерча болхлой вІаштІехьдаьннад цхьан беттел тІъаь дийнахьел деррига корпуса пенаш кирпишкех хьал а детта тховна шифер тІайилла йолае.

Низ ца кхоберш къахьег цига АлбогачиевгІар Іумара, Мусас, Юназа, Марета, Махьмада, Хьсана, Балаев Халата, кхыбараша.

Албогачиева бригадерча гІишлонхоша санна къахьегама овсарле лакха йолаш болх бе цигга шоллагІа йола корпус хьалъеш боахкача Хамчиев Ибрахьима Идриса кулгалдеш боача бригадерча гІишлонхоша а. Июнь бутт юкъекхоачача хана мара хьалъе дІайолаьеце а хІанзле деррига пенаш хьалдетта а даьха тхов тилла болабаьб цу корпуса Хамчиева бригадерча гІишлонхоша. Цар болх а ниттга дика дІабодь аккордно - премиальни системах алали а телаш тъ па къовсаш болх беш хилараш. Цул совгІа цу шинна бригадера гІишлонхой дукхача шераша тайп - тайпара объекташ хьалъеш йоикха балха опыт Іомаль нах а ба.

Хамчиев Идриса бригаде белгалбаьнна АлбогачиевгІар Яхьья, Ахьмад, ХамчиевгІар Хьаммурад, Лиза, Дутурхан, Картоев Йоакъап, Бекова ПаьтІамат, кхыбараш. Из корпус сихен динен хьалъяра дІахо йодича хана а ниттта хьинар айденна къахьега уйла йолаш ба уж.

Баьъла, цар балха юкъе доккхий кхоачамбоацараш нийсденнад. Бригадашкарча гІишлонхой хьинарц денали дІанхоачаргдолаш дар уж корпусаш кхы а сихагІа хьалъяь яха. Цкъарчоа царна ма хетта геттара дика дІадолабенна болх укх тІехьарча хана ах-астагІа ийккхача санна, хьалха мо дІа ца бодаш сеиаб. Цуи керттера бахьан да цемент ца хилар.

— Из ца хиларах тхоа тІатуллача догІа деза бІоагІий дІадогІа йиш йоацаш дисад тхо, — Іокадар дега йокха вас хиина бригадир Албогачиев Гилани. — Цемент йоацаш хьал па дотташ латт укх корпуса хьатІа а хетта хьалъе йолаьча шурий блока пенаш а. Цул совгІа тоъаш яц тховтІабахийтара мел эшаш йола хьуи материал а. Из ца хиларах са бригадера цхьайтта сах цхьаккха хІама я ца деш Іохайша баьгІаб 17—18 августа.

Цемент йоацаш лакхе дийцараш мо дола балхаш де йиш йоацаш бисаб шоллагІа номер йола хьайбаш корпус хьалъеш боахна Хамчиев Идриса кулгалдеш бола гІишлонхой а.

Цу хьалъеш латтача шин корпуса юкхе укх шера 1 августа хьалъе йолаьй Іаьсашта лаьрхІа кхы цхьаьнха йоккха корпус. Цун сметин мах 100 эзар сом ба. Из хьалъеш боахк Картоев Мустафай Султангире кулгалдеш йолча бригадера гІишлонхой. Кхойтта саг ва уж. Цу лоаццача хана ерригга лардаш ехна а баьйна хІана тІатеІІа пенаш хьалдотташ боахк гІишлонхой. БІаразьежжача латта дог доагІаш дика болх бора цар. Царна юкъе ба тайп - тайпара гІишлон объекташ хьалъеча тхъаь шерал совгІа балхаш дах бола КартоевгІар Ахьмад, Махьмад, Бахьаудина Султангири.

БоккхагІбарел тІехьа па бусаш къахьег КартоевгІар мехкараша Асмабас, Долатхана, Любис. КартоевгІар кагийча наха Йоакъапа, Башира, Дауда, Батыра, Махьмада, Багийча наха хьа ма лу кирпишкаш дІайоттар мехкараша.

— Е корпус хьалъяь маца доргда шу, аьнна, аз шийга хаттар дича, Бахьаудина Султангире жоп делар (бригадир цу хена цига вацар):

— Тха бригадо социалистически декхар тІаьІйнад 1 ноябрь хьатІаотташ ер хьалъяь никха.

Тешшаме ала йиш я цар шоай дош кхоачашдергда, аьнна.

Уж йоаьхий корпусаш сихагІа хьалъяь яхара мел эша цемент, ардакх, шифер, кирпишк, кхы материалаш цахадлаш лоаттае декхарийла ба Нохч - ГІалгІай АССР юртбоахама министерствай совхозеи кулгалхой. ХІанзе цІенхаштта уж оарцагІа ца боале шоай хиннахьа хьалъяь ца йоахаш йиса мег лоаццача хана детташ дола доахан шолза дукхагІа хилиитара хьалъеш латта корпусаш.

С. АУШЕВ.

СУРТАШ ТІА: (лакхехьа) Іаьсашта лаьрхІа йолча корпуса пенаш хьалдотташ боахк Картоев Султангире кулгалдеча бригадера гІишлонхой. (Лохехьа) Хамчиев Идрисен Албогачиев Гиланен кулгалдеча бригадашкарча гІишлонхоша хьалъеш латтача корпусашта тхоа тІатилла болабаьб.

И. ПЛИЕВА сурташ.

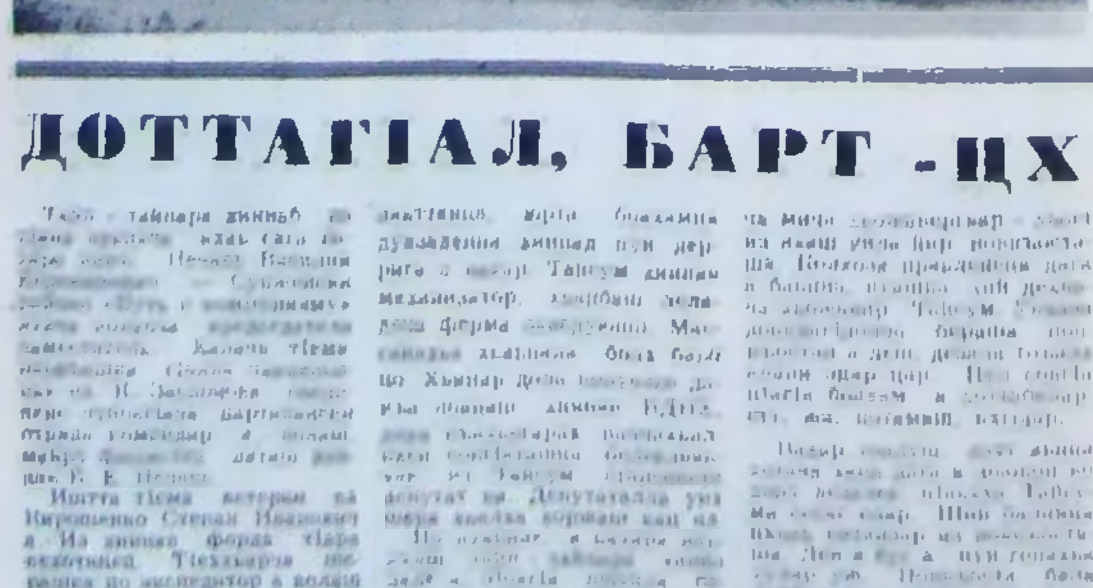

ДОШ КХОАЧАШДЕРГДА

Укх шерара декхараш толамца кхоачашдара тІехьа социалистически яхье а баьнна, хьинар кхо ца деш къахьегаш ба «Луч» совхозера тха цхьоалагІча отделене комсаш леласраш.

Кхоъи ахн бІаь гектара тІа я оаха Іунал ду хьувкъам луш йола комсаш. Укх шера бІаьсти тІехьалларца, дукха йоачан латтарца Іалама хьалаш низкъала хиннадале а царна Іуналдара балхаш дика чакхдаха вІаштІехьдаьннад тха.

БІаьсти тІера лаьтта дІадаьккха комсаш хьагучаьхха чул тІехьагІа эггара лоархІамегІарех цхьа гІулакх да ма могга сихагІа еІа а яьха комсий гаьнаш шпалерах хьалъеххилга. Цул тІехьагІа аттагІа хул дІахо комсаш лелаеш деш дола балхаш чакхдаха, лерттІа дегІайоагІа комсий кІотаргаш, лакхагІа хул цар хьувкъам.

Цу деррига бехктокхам кхета а беш ханнахьен дикен чакхдаьхар оаха уж балхаш. Соахка гурахьа еІаяр оаха аханел совгІа йола тхоий комсаш, хІаьта юкъоисараш йоІнлга укх шера бІаьстан юххье чакхдаьккхар. Ниттта сиха чакхдаьккхар оаха комсаш аьнкаьргах хьалъеххилга а. Цо дикин аттача даьккхар дІахо комсашта Іунал делга.

Комсаш дикагІа хьункъийтара лоархІам болаш да сов йола ткъовронгаш ца хилийтар, царга лаьттан хьоанал дІагІоргйоацаш. Цудухьа тІалла йолалуппехьа шозза дІаьхай оаха сов йола комсий тиъовронгаш. Ерригга комсаш зиза техачул тІехьагІа шоллагІа аьнксаьргах хьалйийтна яьхай.

Дукха къахьийтад оаха комсий пкаш оасарах цІена хилийтара а. МугІараштта юкъе кхозза культиватор тоьхаьй, мугІарашка лаьрхІа пуле - кара хьалхара оасар даьл. ХІана йистдоалаш латт ерригача комсашта шоллагІа оасар делга а.

Комсашта Іунал дара балхаш цкъаста дика леладу шоаьна дІайийца комсаш лоледаш болча гектарийнаша. Царна юкъе ба Агиева Маликат, Келигова Совдат, Тумгоева Совдат, Тумгоева Лида, кхыбараш. Кхыдола балхаш ханнахьен дикен чакхлахарал совгІа шозза цхьаццанахьа кхозза а оасар даьд цар шоаш лелаеча комсашта. Цудухьа белгтала дикагІа я цар Іунал деш йола комсаш.

Укх шера дукха догІаш лелхар бахьан долаш къаьстта низкъала дар комсий лараштта дукхьала къовсам лоаттабелга. ХІара догІаш дийлхачул тІехьагІа тохаш бархІазза молхаш техай оаха тхоай отделенерча ерригача комсашта. Из бахьан долаш сохка санна хьувкъама ІаткъаргдолаІш мильдю яха лазар ца хулаш йисай тха комсаш укх шера. Цох оаха доккхал а ду.

Из бехктокхаме болх чакхбоаккхача а ниттта мугІараштта юкъе культиваци еча а хьинар кхо ца деш гъахьийгад трактористаша Чижко Владимира, Корчиев Нурмагомеда, Трещин Анатоле, Кузьминов Михаила, Куртузов Николая, кхыбараша. Молхаш кийчъеча оасаре болх беш хьабоагІа Сарбиева Лидаи Льянова Лидаи. Молхаш кийчъеча а уж комсашта дІатохача а балхашка хІара дийнахьа паІ-ах — шинъ норма йоаккхаш болх бу цар.

Тхоай низапца тха вІаштІехьдаргдацар комсашта Іунал дара балхаш ниттта дика чакхдаха. Комсаш хьалъехнач, оасар деча, кхыдола балхаш чакхдоахача тхона дика новкъостал даьд городерча болхлоша, дешархоша. Комсаш лелаераша дег тІара баркал оал совхоза дукхагІа новкъостал даьча МагІалбикерча технологически транспорта управлене, «Малгобекнефть» НГДУ ОРС-а болхлошта, городерча пхьлагІа, пхьлагІча, цхьиттагІа, тІъоалагІча юкъерча школай, № 4 йолча школа-интерната дешархошта, хьехархошта.

Г. АБУКАРОВ.
МагІалбикерча «Луч» совхоза цхьоалагІча отделене агроном.

БАРХІ БЕТТА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА

«Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша укх шера 20 августага кхачалехьа паччахьалкхен планал совгІа 16700 тонн мехкдаьтта а доаккхаш, бархІ бетта план тІехкхоачашъярах рапорт делар. Ер бутт бовлехьа заданел совгІа кхы а 700 тоннал чухьнахьа доацаш «Іаьржа дошув» доаккхаргда цар. Ер шу доладелча денз планал совгІа маьхала яьккхай 400 эзар гаргга сома маьха товарий продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра план 2,2 процент тІехкхоачашъяьй.

Мехкдаьттен гази йоахача управлене цехашта юкъе хьалхара моттиг дІа ца хецаш хьайоагІа Газиев Каит Юсупович керте латтача шоллагІча цеха коллектив.

* * *

«ХІара балха дийнахьа хьадер дукхагІа хилийта!» яхача девизагІа яхь йоаржаьча «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша цхьа бутт дІабахийтабац укх шера шоаш тІаьйца декхараш ханал хьалха кхоачаш ца деш. Цудухьа ер шу доладелча денз планал совгІа 4900 гаргга тонн мехкдаьтта а даьккха, цар рапорт деннад бархІ бетта задани тІехкхоачашъярах. Укх юкедисача деношна а тІабоагІача сентябрь бетта чотагІа цар доаккхаргда бІаьш тоннаш мехкдаьтта. Укх шера паччахьалкхен планал совгІа цар маьхала яьккхай 110 эзар гаргга сома маьха товарни продукци.

«Малгобекнефть» НГДУ пехех цхьаккха яц тІехьаьсаш. Укх юбилейни шера тІаьйца декхарш тІехкхоачашдеш я Тебоев Суламбик, Мошахов Михаил Миронович, Белхароев Якъя керте латтача мехкдаьттен гази йоахача цехий коллективаш.

В. КОСТОЕВ.

ОРБИТА ТІА Я «САЛЮТ-7» — «СОЮЗ Т-5» — «СОЮЗ Т-7» ЯХА КОСМИЧЕСКИ КОМПЛЕКС

ТАСС хоам

1982 шера 20 августе москвоски хана 22 сахьата 32 минуте яьлча «Союз Т-7» яха космически кема Березовой Анатолеи Лебедев Валентинеи белаеча «Салют-7» — «Союз Т-5» яхача орбитальни комплексах дІакхеттад.

Леонид Попов, Александр Серебров, Светлана Савицкая станце помещене дІатубаьнначул тІехьагІа лаьттан гонахьарча космически арене болх бе йолаелар пилотированни сиъ йола «Салют-7» — «Союз Т-5» — «Союз Т-7» яха Іилма тохкама комплекс. Шийна юкъе эггара хьалха кхаллсаг - космонавт а йолаш йола пхе космонавтах латта экипаж цхьана дутохкамаш де йолаенна.

БорхІ дийнахьа лаьрхІа астрофизически техническа экспериментащ, халкъа боахама тайп - тайпарча доагІий хьаштий дуккьа лаьттан тІехе дувзга а пхи суртащ доттияга а, дукхта медико - биологически тохкамаш эксперименташи сига а юкъе доагІаш я шинъ бара Іилман програма.

Телеметрически информацега диллача, «Салют-7» яхача орбитальни станце бортовой системашта лерттІа болх бу. Новкъостий Березовой, Лебедев, Попов, Серебров, Савицкая могаш маьрша ба.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

№ 135 йолча Карабулакски хоржамий округех № 156 йолча Бачи-Юртовски хоржамий округех гІоаза Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарца дувзаденна Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо «Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах» долча Нохч-ГІалгІай АССР Закона 23, 24, 28 статьяшна хьежжа чІоагІъяьй укх лохехьара окружной хоржамий комиссеш.

Сунженски района № 135 йола Карабулакски хоржамий округ
Комиссе председатель:

Рпач Александр Михайлович — Сунженски районни коммунистически организацегара.

Комиссе председатела заместитель:

Юров Михаил Васильевич — «Сунжанефть» яхача мехкдаьттен гази йоахача управлене ОРС-а болхлой коллективагара.

Комиссе секретарь:

Бородацкая Светлана Витальевна — «Сунжанефть» яхача мехкдаьттен гази йоахача управлене медсанчаста медицински балхахой коллективагара.

Комиссе членаш:

Далаков Зархмада Бахьаудин — рудия йоашача гІишлоний материалий Карабулакски завода болхлошкара, инженерно-технически балхахошкара, гІулакхерча нахагара.

Дмитриенко Александра Михайловна — рудий йоацача гІишлоний материалий Карабулакски завода болхлошкара, инженерно - технически балхахошкара, гІулакхерча нахагара.

Косакова Александра Ильинична — Кирова цІерагІча колхоза колхозхошкара.

Мартынова Людмила Викторовна — производственно-технически объединенеи оборудоване комплектацеи Карабулакски база болхлошкара, инженерно - технически балхахошкара, гІулакхерча нахагара.

Несмачный Виктор Александрович — «Сунжанефть» яхача мехкдаьттен гази йоахача управлене болхлошкара, инженерно - технически балхахошкара, гІулакхерча нахагара.

Расвиева Любовь Александровна — химически реагентий Карабулакски завода болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара.

Разгуляев Петр Николаевич — кочаьлча газа Къулбаседа Кавказски [illegible] болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара.

Свиридов Иван Конферович — юрта боахама балхахой профессиональни союза Сунженски районни организацегара.

Шевлякова Лидия Максимовна — Кирова цІерагІча колхоза колхозхошкара.

Шкубелев Владимир Ар[illegible]древич — химически реагентий Карабулакски завода болхлошкара, инженерно-технически балхахошкара, гІулакхерча нахагара.

Шалински района № 156 йола Бачи-Юртовски хоржамий округ
Комиссе председатель:

Ибрагимов Увайс Ибрагимович — эскара, авиацена, флота гІо деча Ерригсоюзни шин лелаерча общества (ДОСААФ) Шалински районни организацегара.

Комиссе председатела заместитель:

Хасиева Марем Лабаевна — Куйбышева цІерагІча совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара.

Комиссе секретарь:

Толтуева Тамара — Шалински районни коммунистически организацегара.

Комиссе членаш:

Абдулхакабова Эсет — Куйбышева цІерагІча совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара.

Ахмадов Султан Махмудович — просвещене, лакхерча школа, Іилман учреждений балхахой профессиональни союза Шалински районни организацегара.

Борщиков Имран — Куйбышева цІерагІча совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара.

Джамалов Исмаил Ибрагимович — № 1 йолча Бачи-Юртовски юкъерча школа хьехархой коллективагара.

Нориева Палу Душаевна — Куйбышева цІерагІча совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара.

Катаева Нешира — Куйбышева цІерагІча совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара.

Магомедова Сай-Сап Лабаевна — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Шалински районни организацегара.

Моллатов Герман — Куйбышева цІерагІча совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара.

Муртузалиев [illegible] — Куйбышева цІерагІча совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара.

Юнусов [illegible] — Куйбышева цІерагІча совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара.

ДОТТАГІАЛ, БАРТ - ЦХЬОАГІО

[illegible]

С. [illegible]

Коллектива дика оамал

«Нефтехиммашчасть» [illegible]

Коллектива мах бара кхоачам ба цуи цхьан сагах лаьца дийцача.

— Коллективе даим нейсду мах цуна тара хила [illegible] Гончаров Михаил Александрович, — яхаи дуьа участка местнома председатела В. Вартанича — 20 шу да цо заводе болх бу. Болат санна чІоагІа саг, фронтовик ва из. [illegible]

[illegible] ветерана керттера оамал.

Дукха боагІа заводе болх бе кагирхой, царех дукхагІбарий цхьаккха профессий яц. [illegible]

В. ДУДНИКОВА.

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГІАЛАХ ДАЬННА БЕРКАТ

СИЙРДА ВАХАР ХЬАКХЕЛЛА ЗАМА

ЦІи хеза вевча гІалгІай йоазонхочо Гойгов Саисой Іадал-Хьамида шин «Джангирей» яхача повеста тІа дувц: «ХІара ше нув хьожхаш кагуташ шенъеш Іовоагіаш волча хана дожхий мехкаш долча проводникас мо пхьарч а уваш мІаргаш дІахотеттар шийга за вагІача Джангирейгаш. ЦунагІа сов чІоагІа кхераш шийна мела хий хьазийа Іовала вахьацар вож: хьийна хов билет дале а, цу мехкаш долча шІинхарча аргечо юхахьалтІахойтий я. Иштта хьогала вали воаллаш дии бийсен дальча, са а ца тохалуш, шийна цхьан купе хьалвоагІача зресчун чайника чура хий мол Джангирейс. Чайнийга дас, тІакхийтта из хьа а яьккхя, дожхка дов доажх Джангирейца. ХІана аьлча, из цунна пхьа біехка хІама хет. — Азиат! — йоах цо цунга. — Іа миштта біехкъю хьай біехача батаца хий а мения са чайник?»

Из цу ханара ше ма дарра сурт да. Цо хьахьонх мел боккха цабезам лаьттаб къамашта юкъе. Из цабезам соагІа мел хила, пачхьаьа колониальни политика дика мецаш хиннад из.

Цхьан Джангирея вахар хиннадаш иштта теІа миска, моцал, хало лоаш гІийла тийкъар, дерригача къамий бала хиннаб из. Цу балех кІалхарбовлара дукха уйлаш яьй къамаша, дукха тийжхад наькъаш. Колониальни Іоткъача кІалхарбола, дикагІча паргІатонга кхача гІерташ дІоихаб туркий мехка. ДогІах байддараш кхурнхолгеш лелхаш санна цхьан Іазапа кІалхара вонх къизагІа долча Іазапа кІал найсбеннаб уж. 1972-ча шера туристически тоабанца Сире вахa волаш шигарча вайнаха дийцар сона шийтта эзар шІеи фу хьадаз яхаш.

Цу замалахьа лаппача хачча Іазапах лаьца дувцаш дукха хабараш да бакъ а долаш. Яндарера ГІоандалой цхьа дезал хиннаб цу хана туркий мехка дІабаха. ЦигІара моцал, лазар ца лоаш шІен, да а венна зІамига. наькагІа доалаш, бер а долаш цхьа кхалсаг нисай. Цун дааша хабар дайтад Яндарерча ГІоандалошка:

— Шуй саг веннав, кІаьнк оаш шІаьнга вела. Оаха тхьай кхалсаг из кхоабаш йоагІийтаргьаш, — аьнна.

Цу венначун даь веший воІ укх мехкара йьвна гІаш туркий мехка а ваха, цигара уж нах хьа лехь, из зІамига бер шийчонхе пхьеша чу а делла. Юртара юрте воадаш сагІа я лехаш юхавоагІаш хиннав шийна сагІийна бенна шурий тІадам цу бера я хьожхаш. Бизвача нхь бегта шийь а боь Яндаре шІаькхьвая. Из кІаьнк цо шІавена дукха хя аладехьа Владикавказе базар тІа вахача Яндарерча сага хезаз цхьан кхалсаго кхайкарал деш.

— Яндарерча ГІоандалой саг шийн уккха, — яаш. Ше цхьаннахьа дІаькъулденна хиннай из хІана аьлча, туркий мехкара еда шІайоагІаш, шуна тІа мел йийхa хІамаш тешьенна дІаьшна хиннай. Цу базар тІа хиннача ГІоандалочо шийн Іе дагІа ворда миша латт дІа а яьпа, цунна дІатІахьожайй из. ХІьта ше вахав цунна коч а басма а тай а эша. Из кховчам цунна ворда чу а кхеcе, ше хьалхашьа а хайна ворда лехкаш шІавахав. ШІехачалехьа шийна цу басмах цхьа бахьан коч яьй кхалсаго. Из хиннай цу шІавеначa кІаьнка нана. Иштта из Іазап токхаш дукхача хана наькъа мехка гІолла, гІаш, баркъа а мехчаш а ехачул тІехьагІа, ергаш йолаш бус нихъ беш, цхьай из шийн гІаьнна тІаккхача гІерташ ШІаенучул тІехьагІа шин кІаьнкая дІа а кхийтта, из кхе а вах, цунах саг а вах дІаоттаваьa цо. Из хиннай Яндарерча ГІоандалой Салмина даь-дань Сардала нана.

Тахан вайна юкъе нраз долаш яхаш дукха тІехье я цу Сардалах хьальнна. Царна юкъе ба лораш, хьехархой, инженераш, иштта кхы а говзалаш йолa нах. Хьалха мела тешаргвзр, пхьеша чу а велла, туркий мехкара шІавеначa кІаьнках иштта мехка беркат дергда аьлча?

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революцен паргІатоно дІаяйнар массадолча къамашта тІера из Іазпка бела. Сардала воІ Сайдар хьинаре дакъа лоацаш хилар вай мехка Советий Іалзал оттадеш лаьттача лирча тІемa юкъе. Дерригача къамий баьччас В. И. Ленина бахийтача нималаша Сергос, Кирова кулгал а деш, вай даьй аьттув бахлар дукхача біаьшерсашка шоаш сатийса паргІато шоашта а вайна а лиеха.

Цунца, вахха цунна дуклаленна да вай вахара прал, вайна тахан карагІ мел дахьнар. Нагахьа санна Гойгова дуцца Джангири тахан поездаш волаш хилча, из ше а тешаргвацар вахаре хиннача хувцамех. Цунна корортбар цу поездаца болха нах цхьа дезал санна безаме болаш, кхераш, уж-лабенна хІама доацаш, дог-уйла, дІа юха оллар вІшш кхеталеш, гІоновкъостал де кийча болаш.

Хьалха массайолча хана къело, хилоно, лазараша кана на йоалийташ хиннa вай Нохч - ГІалгІайче, тахан шерра белаш йоржаль шийх біуденна, шоІ кхоаненах ца кхераш, тешаме йолаш я коммунизма новкъа. Дукхача къамашна да вай халкъа хьоашал. Цу массадолча къамаццара доттагІал лаьрхІача, къаьстта хьамсарагІа, дег чу дика, шІийца дІайіпо да вай сийлахь-доккхача арсий къамацара доттагІал. Тахан хала да нохчашта, гІалгІашта юкъера цхьа шІа хьалаха эрсашцара доттагІал е хьоашал доацаш.

Цхьадола доттагІал шІй овлаш гаьна долхаш. Хада йиш йоацаш да. Цу тайпара доттагІал да вицаце нинрал волча Смоленскерча В. А. Автономовнеи Наьсар-Кертерча Медов Аюпаи юкъера дар. ХІара шера шийй дезалца воагІа из ннирал юрта вахача механик волча Медов Аюпарцига.

Хеталургда, сенах хоттесина фу гаргалол я из царна юкъера яр, аьнна?

Фашистий моастагІий вай Грознена, мехкдаьттана тІакхача гІерташ тІом беш болча хана шин доттагІа, къона летчикаш Виталий Автономова Мовлид Эсмурзаеви денале тІом беш хиннаб фашисташта дукхьала. Дукха бомбаш йийттай цар моастагІий тІема чоалх хІалакьеш. Шоай майралца, денала белалаьнна хиннав уж ши доттагІа сигала лаьттача къопсаме. Цкъа Тирка йисте тІом латташ, шоай тІема задени кхоачаш а ль, ерши юхабоагІаш, немецки ворхІ самолет дукхала лаьний анхарии. ДоттагІаша майра тІом баьб царна, кІаьнта а низ котбьннеб моастагІий. Цу бирсачи тІем тІа Мовлид вийнив. КІаьнта Виталий, дукха чоянаш а йолаш парашютина чухкоссаненнаш. Цул тІехьагІа тІом чакхбиллалца ший доттагІчун чІир лехаш дукха таІалар даьд Витале фашистий летчикашта. КІаьнта цунна шІаккха а дицлуш хиннадаи шийн доттагІа цар вийна да. ТІом йистебаьнначул тІехьагІа цо дукха лийхаб Мовлида гаргара нах. Юххера а цунна корийаьа цун йиший воІ Медов Аюп, Наьсар-Кертера.

Из кораьнчул тІехьагІа Смоленскера шийй дезал а тІехьа наринга хьа а вена. Тирка йистера Мовлид дІавелла воалла моттаг хьа а лехо, шийй доттагІчун йиша а цун дезал а болча цхьа кІира н даьнкха шІинахар из. ХІьта укх шерa чоха а вена шийн доттагІа шІавени Наьсар-Керте турпалий боарa («Курган героев» яхача) из дІа а велла, ше юххера шІаволаш цун боарза юхе Іоторa а этта цо аьлар:

«Са хьамсара тІема доттагІа тешаш хилалахь са шин біарг хьалекхача хана хьо сона вицвенна ха йоагІаргба хиларах!» Цу тайпара шІийна чІоагІденна доттагІал дуккха a да вай къамашта юкъе. Вай социалистически строй, вай вахар да на доттагІал хьакхеллар а из лелалер a. Цун дола тешал да мехка а шай а юбилейшта накъайодача вай республика къахьегамхой сийрда вахар.

М. АУШЕВ.

Назрановски района культура отдела заведующи, тха штате воаца корреспондент.

Советски вахара хьисап

БЕРКАТЕ КЪАХЬЕГАШ

Кховаттъьа шерал тІехьайнав Дадуев Ахмуд, цхьа бакъда, дІатІакхежача цун на за йьнаа яргІаш. Хьалха сийра хьинар долаш кІаьа ца луш ва из. Дукхача шерашка къахьийга, салаІа бокъо цо яьккха яле а, шІагІа Іохайна вагІаш Ахмуд.

ХІана а тІехь вела на велча ІелаІ из цкъа ше дийр дагалехачь. ТІехьарчи шерашка болх баьб цо Советски райони мехлесхоле. Массеяшу хьалха новкъостаца баркал а аьнна, чІоагІо сийлахь пенсе ваха виняьалаьккхир Ахмуд. ШоллагІча дийнахьа массала санна Іурра хьал а веттa, балха вахa араяьлча вар из. Фу леладу Іа? аьнна сесаго соцаяь мара. Цхьабакъда, хІаьта а тІехьагІа лесинчи балха эттар из.

Ахархой дезале хьалхчийнав Ахмуд, берий хана дена халонех ца къедна Іемав из. ШІаккха а хиннавац из атта болх лехаш. Къулбехьен Казахстане йолча Ленгерски гІишлон материалий комбинате гІо бoаккхача карьере болх баьб цо 13 шера. Кулгнарa бе белаш хала бар из. Цу хана, хІана санна, массеннахьа техника, механизмаш яцар. Ерригa а оруди — набен бирген. Билхара чувеча лалаш букъ, ахнаргаш даьнни кулгаш хулар. ХІаьта а кІаьлденнав со, болх хала ба са, аьнна Ахмуд леткъаш моттиг хилаяар. Ховра тІемо бохабаь мохк юхаметтаоттабанла баргбоацилга хІана къахийгача тІехьагІа аттагІа хургдолга. КІор болахача шахте болх беш ир цун сесаг Алу в. Беррига а советски нах бар фашистаца бохаба мохк юхаураоттабеш.

Цу шерашка доттагІал тоссаделар Дадуевгіар делалa шоашта уллув болх беш хиннача тайп-тайпарча къамех болча наьаца. ХІана а тІехь айхха буваам ба цар Турсумбаевгіар, Зубновгіар дезалаща.

Цхьан хана шІи хеза юлаш хиннa шатоевски коартолаш кхееш хиннав Ахмуд. 1957 шера дена Ленина цІегагІча колхозе коартолаш хьажкІаш лелаеш хиннав из. Уж лоархІаме йола культураш кхелра ше бокъонна говзанч волга дІахьекхар цо массанена а. Колхоза правлене цун тьинар дайначул тІехьагІа кхаш лелаеча бригадана кулгалде хьожаву Ахмуд. ТІехьагІа, 1961 шера, партийни организаце КПСС членалла дІаэц из.

Іалам дукха дезаш вола А. Дадуев пенсе вахалехьа массехк шу хьалхa тха район хьунаш лорас балха вахар. Боча, хІара участок, делянка йоаллаш делаю по ук.

— ХІара сага деккар да хьунаш лориелта, уж вай хоале хиниа а ца Іеш, сага вахар да. — йоах цо.

Нахаца безаме, эшачоа гІо-новкъостал де массала а кийча ва Ахмуд. Цун оамал хьахьокхаш масал доладерг да из. Цкъа Іан замалахьа Памятоевски юкъерчи школе болх беш йола хьехархо О. И. Бабченко дахча кховчадення йисар. Кхычахьара вайцига балха еша нхалсаг де хІама доацаш яр. Из шийна хайча, эггара хьалха оарцагІвьлннар Ахмуд вар. ШоллагІча дийнахьа шортта дахча дар хьехархочун ков. Дукха би юрти цо доагор лоаттадеш бола цхьаь бица кхалнх.

Ялх бер хьалхедаьд Ахмудеи цун сесага Азуеи. Цар мехкарий, къонгаш шоай вахара никъ хьа в лаьца, наха, мехки наькъабоилш ба хаш ба.

— ХІана тхоаш шинь дисад тхо, — йоах Ахмуда. ЧІоагІа гІаддолх тхо тхоайцига хьаша веча. — Азу, чай дол яийна, аьле арйоал из.

Дукха та ялалехьа чувоагІа бе цхьа хІама а йоаллаш, Цо из хьаьнстача гучйдоал Ахмуда вахара ниц белгалбоахаш тийна совгІаташ. Камьрша, хьаьвала хиннаб из.

Б. СОЛТАГИРЕЕВ.

БОАХАМА МЕХАНИЗМ ЭРГАЙОАХАШ

ХЬАЛХЛЕ ДІАХЕЦАРГЬЯЦ

Хьахиннеучунга хьежна кредитоваьни мах бара йолча планированеи финансированеи нерлачи системагІа болх бе йолаелар тхи треста коллектив 1980 шера йиъалгІча квартале дена. Юхханца дена болх бе дІайолаелар треста коллектив гІишлон объекташ производственни низвлаши ма могга сихагІа юкъедоаладеш, къахьегама овсарлен треста ерригача структури подразделеней рентабельности лакхъеш, ма могга дукхагІа материальни, къахьегама, финансови ресурсаш кхоеш.

«Планировани яр тоалара, производства эффективности балха дикали лакхъяра боахама механизмо ю воздействи чІоагІъяра» хьантехьарча КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советон тІайийгІача сопамо дІадехачунга хьежна кердача хьисаве боахам вІаштІехьбаккхарах укх дІадахача дихла доаца шин шера 70 миллион совгІа сома маьха гІишлон балхаш даьд треста коллективо. Болх бе йолалийтай 360 километр совгІа дІоахал дола газомехкдаьтта проводаши мехкдаьтта дІаухийта 7 насосни станции, эксплуатаце дІаенний 56 тайп-тайпара йола гІишлон объекташ. Цхьан шерен ах шерен товарни гІишлон продукце юкъара боарам дІакхаьчаб 32,4 миллион сома маьхага, ах миллион совгІа сомага кхаьчаб болхлой алапе фонд кхолрах баьнна пайда. Цу юкъа хІара болхлочунга юкъера лаьрхІача бетта кхоача алапи 210 сом а долаш. Карарча шера хьалхарча ах шера 13 процент лакхъеннай къахьегама овсарле. ДІадахача шера цу юкъа хинначунна найсбича 26 процент лакхъеннай из.

Цу дерригача хьокхамаша къаьгга хьахьонх хьалха производствес «валах» мах бара хинначча системаца ннйсдича планировани ярен боахам лелабарен керда система дукха а пайданегІа йолга, цо экономически прогресс ма могга чІоагІагІа деггІайоалаелга.

Из дерригa а дика тахка а техка гІулакх вІаштІехьдаккхарах дукха чоалхане халонаш ниісъяланнар тхона кердача системагІа болх бе тхо доладелча Нохч-ГІалгІайчен гІишлон организацешта юкъенийчача гІишлон продукцех дола пляновни хьожхамаш кхоачашдеш барех эггара хьалхарча мугІарашка дар тхо. Цо доккхийи бехктохаме дехкараш тІадожалу тхона. Производственно боахама балха планировани яра керттера торио тІаоз оаха. ХІара хьал мел ера объекта тІахьожам лоаттабу проектно-сметни документацихи балха чертежаши хьийнача хана дена шера бербола балха мел эшачи материально-техничеcки Іалашн яра йола наряди хьанаалца.

Ерригача службаша, отделаша, подразделенеша шІенхашта тоха шера йола перспективни план, хьаьхагІа а специалисташа тел шоай предложенеш, замечанеш, из дерриге а кхоачашдаьчул тІехьагІа треста технико-экономически совето тІа а нйце дІайохьийт из главке. Иштта план оттанрах треста коллектива вІаштІехьдоал производства эффективность дикка лакхъе, капитальни вложеней хІара дІадахийтача совах тІа-тІа дукхагІа пайда оза, балха тІа бухсоцаш хьахулар дукхагІа хилийта; продунцеген хьабеча балхагеи дІадолар кІезигде. ГІишлон материалаш, бийдал, электроэнерги дукхагІа кхое. Цу гІулакхо йиш хулийт тхона тхоай производство шеръен къахьегамхой материальни хьашташ кхоачашдеш. Пусковой объекташ эксплуатаце дІаялара планировани еча керттера хьокхам лоархІ товарни гІишлон продукци арахецар. Балха опыто хьахьекхачох тхоай нищаша гІишлон-монтажни балхий план кхоачашъяра дерриге низаш оарцагІдаха деза оаха керттерча даькъе пусковой объекташ хьалъяра. Пусковой комплексаш вІашагІа а йохкаш низкъала йолча планагІа болх вІаштІехьбинкха йиш хулийт цу гІулакхо. Цудухьа нарагІдоал треста подразделенешта хьахийдача ресурсех биззагІа пайда эца. Иштта низкъала йолча планагІа болх баро йиш хилийтай МагІалбикерча мехкдаьттахошта Карабулакерча газовиккаштен лаьрхІа хьалдеш хинна пах чубаха шІенош ханал біь бутт гаргга хьалха эксплуатаце дІалала.

Низкъала йолча планагІа карарча хана ханал хьалха эксплуатаце дІаяла кийчъеш а геологий практикана лаьрхІа йола бален 25 автомашина чулаттаргйола скори помоща йола станции, нах чубаха шІа, кхыйола объекташ. Иштта ханал хьалха а буглаш хьалъечарех я Вознижилов — Аксай — Моздок, Моздок — Кази — Магомед яхача газопроводий грознески участокаш.

Вай Къулбехьен газови магистралаш ханал хьалха эксплуатаце дІаяларо йиш хулийтаргья Уренгой — Ужгород иха экспортни газопровод хьалъеш йоахкача «Главкомпровоздстрой» хьача тресташта чІоагІа эшаш йола ван мехка хьаь йоккха низ бола техника, массехк турбосварочни базен цхьатарра массехк моттиге сварка ю установкаши, кхыйола машинаши механизмаши дІакхийти. Вай техникон из кара йолча лакха квалификаци йолча болхлошен специалисташен шеко а йоацаш кхоачашъергья мехка лоархІамегІа йола магистральни газопроводаш хьальара йола пятилетка заданеш. Карарча хана оаха лаьттан тІехен тІа хьалъеш мел йола объекташ хьалъю боккха пайда луча комплектно-блочни методагІа. Лашени участкаш доалахьа я гертара лакагІча оагІорахьа ше хьахьекха поль ина бола техника.

ГІишлон производства тем паш хиддаьна дегІайпаьлярца цхьана треста кулгалхочо дакм Іеран из доагора-энергетически ресурсаш кхояра дешашта а. Аьлча кхоачам сов цхьайттталагІча пятилетка шоллагІча шера дукхьал укх дІадахача хьалхарча из шера 17 тони металл, 38 тони цемент, 55 кубически метр хьун материалаш, 85 тони условни доагор, 42 эзар киловатт-сахьат электроэнерги оаха кхоль хилари тха торонаш цу тІехьа хаьда ца хилари.

ГІишлошъеча эггара дукхагІа юкъейоалаеши пайданегІен йолча къахьегам бригадаи формагІа баран цех мах теларан системагІа болх беш я треста подразделенешта чуйоагІача ерригача бригадех 78 процент яраш.

Дукха йоакхо ю треста администраце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша социалистически яхь яккха ма йоагІара вІаштІехьъяккхара. Треста къахьегама коллективашта юкъе шерра яьржай «ХІара балха дийнахьа тьадер дукхагІа хилинта!», «Ханал хьалха хьалдергда, ханал хьалха карадерзалергда!» яхачеи кьычен девизех йола социалистически яхь. ДІахо хьош да «Аьзаpеши нах лоабеши моттигаш ца нийсйолийташ лакхача овсарленца бе болх!» яхача девизагІа А. Д. Басова кулгалдеча гІишлонтой метадагІа болх вІаштІехьбаккхара дола гІулакх. Треста бригадашта юкъе ди деэгара ме доала шерлуш латт цхьа миллион сома маьха гІишлон балхаш шера кхоачашдара баьрна бола белам. Из белам дІаболабьрашта юкъе ба А. Поляков, Н. Петряков, Г. Дудин, В. Шульга керте латтача бригадай гІишлонхой. Уж хІамалехьа хилиа «миллионераша». ДІадахача ах шера цхьа миллион сома маьха гІишлон оахаш кхоачаш а даь.

Нохч-ГІалгІай АССР объединенешта, управленешта, тресташта юкъе лоаттаеча социалистически яхье легим хьалха латташ я тха треста коллектив. Треста болх дІаболабіча дена цхьа мара тхога ца кхоачаш [illegible] хьалхара моттиг. Даха а [illegible] белгалдаьккхад мехкдаьтта газовни производствен предприятеш хьалъеча Министерствос оаха [illegible]. Укх тІехьарча массехк квартале тха коллективна [illegible] Министерства [illegible] профсоюза [illegible].

Цу [illegible]

М. МУГАДАЕВ.

«Грозтрубопроводстрой» треста управляющи.

СУРТА ТІА: Станкевич Анатолий Михайловича бригада.

В. БУРДУКОВСКИ сур.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Болх тоабара наькъаш белгалдоахаш

Графиках лаьрхІача хана беррига хІана бац аьнна коммунисташ тІаболаш шера баьча балхах йола отчет ювцача пар тьинаре дакъа лоацаш дика чакхъьлар «Малгобекнефть» НГДУ цхьоалагІча ЦДНГ цехови партийни организаце отчетно-хоржамий собрани.

Цехерча партийни организацена, цун бюрона, ерригача цеха коллектива карагІ даьннaчун критически мах беш, балха нийсденна кхоачамбоацараш гучадоахаш уж дІадахара а беррига партийни болх тоабара а де делараш белгалдоахаш яр цеха партбюро секретара Крахмаль Иван Илларионовича собране я доклад. Иштта дар из ювцаш коммунисташа собране дІа къамаьлаш а.

Собране белгал ма даьккхара, цехерча партийни бирона мегад коллектива хьалашка латта декхараш кхоачашде мехкдаьттахой оарцагІвалa. Коллектива балхеи вахарен доаллы [illegible] бола дувцаш 11 партийни собрани, 13 партбюро заседани хиннай. Дукхадар даьд хІара коммунисте бехкевкхам лаккхара, коллективе балхен къахьегамни дисциплина чІоагІъяра.

Цунах беркат а даьлиад. ХІара бетта балха планови тІайнa социалистически [illegible] хьайагІа цеха коллектива. Дика [illegible] цехера [illegible] ворхІ бетта [illegible] а. 102,3 процент кхоачашьяь [illegible] 1682 тони мехкдаьтта [illegible] ер шу [illegible] гІа.

Докладана собране [illegible] коммунисташа [illegible] Р. [illegible] М. И. Додиев, И. А. Панченко [illegible] С. Б. Тебоев [illegible]

Тахан [illegible] 20 коммунист ва. Царех [illegible] пенсионер а волаш. Болх беш бола беррига коммунисташ а 50 шерага [illegible] цхьа кандидат ва. Лаьрхіача партийни собрани комсомольски организаци балха шІенхашта критика яьле а. Цун мугІараш дегІадаьккхад отчета чуйоагІача хана ворхІнегара кхоттанега кхоачаш. Кхы а дукхагІа ба цехе къона мехкдаьттахой. ХІьта а укх тІехьарча цхьайтта шера кхо саг мара парте мугІарашка хьаьца кийчве мегадац укказа.

Комсомольцех, къоначa мехкдаьттахоех толашагІа бола кагирхой хьахархжара, парте мугІарашка хьаьза уж кийчбарa деша леррта йоакхо цо цехера партийни a комсомольски а организацеш хинналар иштта эсала латтаргбацар парте мугІараш шердара болх. Партийни бюрос из болх шІенхаштта тоабе безилга белгалдаькхар собране.

Собрание къамаьлл мел даьчо дувцаш яра латт цехе Іана кийчо яра гІулакх а. Из а кхетадеш да. Шелал хьатІакхача нисар дукха хьяп, хІаьта Іана кийчо еш тахханалца хьадаь цхьанаха а хІама дац. Кхыметтел мехкдаьтта оборудовани товеш эша цемент, хьу, хьастамаш, шифер, кхыйола хІамаш а Іалашъаьяи цехе. «Уж ца хилча оаха фу дергда», — яаш багІа цеха кулгалхой. Из нийса доацилга белгал а доаккхаш, Іана кийчо яра гІулакха шІенхаштта йоакхо елга тІадиллар собране цеха кулгалхошта партийни бюрона.

Иштта собране къамаьлаш даьча коммунисташа белгалдаьккхар партийни собранешна тІаийца сопамаш кхоачаш ца деш моттигаш йолга а партийни организаце балха шІенхаштара кхоачамбоацар из долга а.

— Цу хьолаш хиннача собрание [illegible] кхоачам ца хилар, — аьлар коммуниста М. А. Панченко. — Цу собране [illegible] белгалдаьккхар [illegible] вІаштІехьбаьккхара [illegible] партийни собранеш [illegible] хІама чІоагІбе беза [illegible] тІехьарa тІахьаждеш. Из керттера да беррига а партийни балха.

Собране белгал ма даьккхара, МагІалбикерча мехкдаьттe управлене меттел ерригача «Грознефть» объединене а лоархІам болаш балхаш да укх шера уккаш [illegible] мехкдаьтта [illegible] йола «ВДОГ» яха установка. Иштта укказа караерзаль болх беш я эггара хьалхара сероводород доаллача мехкдаьтта доакха сиважина. Вай республике эггара хьалха тохкаш дІахо йодача хана уж балхаш шерделга цу тохкамех тийшаш да. Цулухьа къаьстта чІоагІа тІахьожам лелабе беза цу нердача объектий балха. Цеха хьаьшаш кхоачашдеш транспорт яц укказа.

— ЗІамига цхьа автобус мара яц промысла тІачІоагІьаь, — хала хеташ белгал даьккхар собране къамаьлаш даьча коммунистех дукхагІбараша. — Ца хонш из ехача балха хьадахка я йиш йоацаш дус тхо. Тахан из автобус а йоацаш, новкъа йоагІача машинашца вахн-ваьннар воагІаш дукха тІехьа а боалаш хала балха хьабахкаб цехера мехкдаьттахой. Гаьнна гІаш дІаи-хьаи укхаш лерттІа болх бе йиш йоацилга массане я кхетадеш ма дии. Цу дена шІенхаштта йоакхо е а эшача транспортаца цех Іалашъе а еза «Малгобекнефть» НГДУ кулгалхоша. Цу гІулакха тхоашта новкъостал дар дех оаха КПСС МагІалбина горкомагара а.

Собране белгал ма даьккхара, шІенхаштта кхоачамбоацараш да цехерча партийни организаце къахьегамхошта идейно-политически кхетам луш бeча балха а. СССР 60 шу, Нохч-ГІалгІайчен автономе 60 шу, нохчийн гІалгІайн шоай лоІаме Россена юкъебаха 200 шу дизара нийчо яра декхарша дІадеххача тайпара лелабац парторганизаце из болх, къаьстта къахьегамхошта интернациональни кхетам балара болх. Коммунисташа шІенхаштта критика йир цеха начальника С. Б. Тебоева кулгалдеча «Знание» общества юкххьанцарча организаце а цун лекторий a балха.

— Укх шерарча дезача шІейнта кийчо яра лоархІам а беш, дика план оттаьяр цехерча лекторски группа, — аьлар коммуниста Торе Матрена Власовнас — цхьабакъда из план кхоалагІа дикъа а кхоачаш ца еш йисай. Цу деша бехке да эггара хьалха вай коммунисташ. Интернациональни кхетам баларах, советски халкъашта юкъерча ленински доттагІалах, цох доалача беркатах лаьца дукха лекцеш еша лаьрхІадар укх шера болхлошта «Знание» общества городской организаце ишашца а. Царех а тахханалца цхьа лекци мара йийшаш. Цун уйла е а из болх тоабара де йиш яр де а деза партийни бюрос.

Партийни организаце балхацари кхоачамбоацараш сихагІа дІадахара беррига партийни болх тоабара де деларш белгалдоахаш соцьм тІаийцир партийни собрание.

Иштта цхь саг волаш кердa цехови партийни организаце бюро хержар собрание. Цун хьалхарча заседание юха а партбюро секретарилла хержир И. И. Крахмаль.

А. БАСИЕВ.

Цхьайтталагіча пятилетка мулаш

ЭЛЕКТРОНИКА—АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКСА

— Кхачаш программа кхоачашъяра лоархІамегІара [illegible] юкъе, — йоах СССР электротехнически промышленноста министра Майорец Анатолий. — Іилма-технически прогресс [illegible] юрта боахамий электрификаце [illegible]

[illegible] 1980 шу [illegible] 445 киловатт [illegible] 100 миллиарда [illegible] 30 миллиард [illegible]

[illegible] 1975—1980 шерашка 1000 [illegible] 35—40 [illegible]

[illegible] СССР-а [illegible]

[illegible] 1980 [illegible] 14 [illegible] 60 [illegible]

[illegible] «Метеор» [illegible] СССР [illegible]

[illegible] АПН корреспондент.

ИНИЦИАТИВЕИ ОПЫТИ

ШЕРА ШИ ХЬУВКЪАМ

Тхьо шу cовгlа ва « Бурнев Эшмамата лаьттанца Болх бу, цхьабакъда, из тайпа хlама хlинзалца бlаргадаьннадацар цунна: хlаьта мара кхай тlара ораьннанцар комбайнаш, кlа чуьннцачул тlехьарlа лаьтта аьхна аьннацар тракторан, хlаьта а кхашна гlолла лелаш яр цlаташ дlадуа агрегаташ. Шин дийнахьа дlаннйра 200 гектар хьаьжкlаш.

Бурневгlар даьшкара дена хьабоагlа аьархой а Узбекистана ерригена къуйбахьарча районашна боезаш бола къаьстта маьхера, битиьа хьоаса бола «кlай дошуь» кхеду гоэзанчаш а Ба. Гагарна наха юкъе хьалха вар Эшмамат — «Пограничник» яхача совхозе бригадир. Онда дегl, шера белаж, цкъарчоа сабаре хеталуш вола из хlанз шоазтиьа совгlа шу даьлча а кадей, балха тlера ва.

Эшмамата бригадо гектара тlара 60 центнерал кlезигагlа боамби баьта шераш дукха хиннадац. Хlаьта из шоаза хlана бац аьнна дукхагlа ба республике боаккхала юкъарча хьокзамал. Тlехдикача механизатора, бригадира гураьха, лай чоалпаш санна кlай мачилгаш цхьатарра хьаделладеннача хана, боамби чуэца машин лелла lo а зайя, сезонагlа 500—600 тонн бийдал гулнора. Кхыметтел опытни механикешта-водителашта а бупаргбий хьогl аьнна хеташ, селлара дукха болх ба из...

Цхьабакъда, укх бlаьсти дукхачарна вlалла дага а доацаш хий дехкача лаьттагlа ялата культураш няее эггар Эшмамат. Хlаьта цул а хьалзагlа лаьрхlа къамаьл хиннадар совхоза директорца Бурнев Раимаццел парте райкома хьалхарча секретараца Мурадов Халикаццел. Эшмамата уттадаь баьвнаш чорта болаш дар:

— Такам хьувкъамта диллача ваннул лоадама тlехьа йоаца боамби лелабу бригадаш кlезига яц «Пограничнике». Вешта Гагарински районе вокх совхозашна болх беш а ба боккхий гоазанчаш. Цхьабакъда, ялата культурашцара гlулакхаш дикагlа хила йиш йолаш дар вай. Хин дехкача лаьттанкара тешшаме шера ши хьувкъам баккха йиш ма йий вай. Климат дика я, вайна херах тийша да дерригa а.

— Ши-хьувкъам — атта гlулакх дац — белгалдаьккхаd директора. — Кхыметтел кlа чуьнцачул тlехьагlа силоса лаьрхlа хьажкlаш дlаийча а дукха къаьвега дезаргда.

— Из аз мича хьуесl — Хьоарчадаь тетрадь истола тlа lодиллар Эшмамата. — Ераш да лоархlамаш. Керттердар селаж лаьт аьача, из летт, кlини хьажкlийн сизагlа кхача сорташ хьахармарах, лакхачен ниисачен агротехниках, цхьа культура чуэцарам вож дlаерам юкъара юкъ лоацъарах. Тlаккха йоазал а аккана денош а шортта тоъаргда кlил тlехьагlа йоагlа шоллагlа культура а — хьажкlаш шилал оттадеи йоачаш йолалелан хиинца кхачара. Азаи керттарча агрономан лаьрхlад: шерарче кхай тlара ши хьувкъам боаккхалургба — хlара гектара тlара 60 центнер кlан 100 центнер фуалльха хьажкlаш.

Бригадир бакъвар парте райкома секретара Мурадов Халика. Цхьабакъда, директора белгалдаьккхар:

— Хьо, Эшмамат, Социалистически Къахьегама Турпал вале а, са, услови къахьара яр а хьона...

— Хьувкъам эггара лакхагlем лаьтташ эггара аогlем, хьалга да из! — хаьттар Эшмамата.

— Сел деррига а дац ишта. Лаьтташ дика дераш лургда оаха. цхьабакъда, хьувкъам, хетадеш ма дарра, эггара лахагlа хила беза. Вуц ма лелаь: къахьарча сийлаина кер да сийле эш хьона.

Директора а бригадира а дагадехар хlанзарча къамаьла а доагlаш дола гахьнара исторн. Байсунски довкхаштен Амударья яхача хинeй юкъе хьайир «Пограничник» яха нерда, боамби лелабу целинни совхоз. Цунна нерта эттар Бурнев Раим, Эшмамата вошa. Боазам когаш тlа оттабеш хала дар: лаьттах тут доаллар, юкъаьнца lаьхе лакха хьувкъам хилацар. Хlаьта битиьа хьоаса болча боамбена массезарча сорташтачул дукха а дикагlа кийчдаь хила дезе кха, хий, минеральни удобренеш.

«Советабад» яхача лоаллахарча совхозе бригадиралла болх беш вар Эшмамат, касткаста водар из воша волча «Пограничнике». Цхьа вlашагlкийттача хана дlаьлар цо шиина дага хиннар: ерригача бригадаца целина дlагlолга. Раим, бакъдар аьлча, гlадвакар цу деша (Эшмамати цун доттагlийн боамби лелабу боккхий гоазанчаш ба аьнна цlи дlахеза бар), цхьабакъда, хьадда аьлар:

— Хьо са воша ва, цудухьа шолленца бехаргба аз хьогара болз хьа. Эггара аогlа дола лаьтта къоастадергда оаха хьа бригадена, цхьабакъда, хьувкъам совхозе эггара лакхагlа кхебе беза шун.

Гуйра чакйоалаши lаии лаьтта кийчдора: планировна йора, хий дехна харшаш доакар, лаьтта дошадора, кхашка удобренеш дlанкухьар. Цул тlехьагlа дlабе болабора боамби, цхьабакъда, фум тхоай тайпара дувра оаха дlа, харша чу гlолла а ца дуэш — балам тlа гlолла (хlанз Сурхандарьерча целиний дерригача боазамаша а дуа из ишта — догlа дийлаза фу дошадац. кlира хьалхагlа тох лэыргаш). Культивацийоакк, хий деэи, самолета тlара минеральни удобренеш етт... Цlакхва а, а lан а, а аьхни а, ха къайса lийнавац Эшмамати цун доттагlийн. Дlаьхьма юкъаьхка а ивлеьхьа хьаьlаттар гуйре. Цу шера целинни гектара тlара 40 центнер гулнир Э. Бурнева — «Пограничнике» лакха хьувкъам ба.

Цу хенна Бурнев Эшмамата вазаро цlаькха кердо голе техар, цунаэ ялат кхедар хилар. Бригадир делегат а волаш хиннача КПСС XXVI-ча съезде дийцар Кхачан программе оттаераш доле дош. Тlаккха цу лоарлlамеча гlулакха юстара а ваьнна la ниш ярий Эшмаметаrl

Бригадира вазара эггара хьалха чуйцана хьажкlаша гlадейгар: ше дош деннача тайпара, цо леладена лаьттан хlара гектара тlара 60 центнер фуалльха хьажкlаш хьаьр Ха йоацар, цу саьхьата лаьтта дикаш хьажкlий сиха кхачача сорта ги. Нийсача мугlарагlа, цхьатарра техар элыргаш. Специалисташа даьча лоарlамаша догдоалзига хулийт, кхачаш латт 100 центнер лургйола хьувкъам.

Э. Бурнев волча каст-каста воагlа парте райкома секретарь Мурадов Халик, цхьа вагlац, дукхагlа йолча хана лаьттачца болх беча кхоача атархошца, бригадирашца воагlа: дикагlйола школа — дукхьал кхай тlа.

— Эшмамата инициативе тхона бlаргадайна маьхера дар фу дар! — яэш дуьц Мурадов Халика. — Ка бола ялагаши хьажкlаши дlаюэш дола лаьтташ дукха чу ца а лоацаш ялат шоаза хlана даккхац аьнна дукхагlа дикка дика торо хилар. Район, хьалзагlа а санна, битиьа хьоаса бола боамби лелача керттерия районех цаl ма ний — республика цун хlара воралнагlа иола тонн тха кхашна кхею. Керара лам шу чекхдоалаш паччахьалкхенга доккхаргда оаха 100 эзар тоннаrа кхоачаш «кlай дошуь», хlаьта из боамби таьам бохкачул цхьан ахаззем хlана бац аьнна дукхагlа ба. Кlезигагlа лоарlаме йоаца цхьаькха фактор — хий дехкача лаьттан гектаро хьалур алсамдаккхар. Эггара хьалхе Бурнев Эшмамат волавеннавац кхетадеш ма дарра, хала декхар кхоачашде — цхьан кхай тlа ши хьувкъам кхебе. Къаьст-къаьста бригадаш хьалзагlа а тохаеннаяр из де: хьалхара хьувкъам — ялат, хlаьта шоллагlбар — доаньара культураш. Укх шера совхозерча дуккхача бригадаша, Эшмамата а санна, яхь лелаю уж шакнхе а хьувкъам бизза кхебар дукха. Кlа хlанзле а аьрда даьннад, районе юкъара лаьрхlача хlара гектара тlара 50 центнер гаргга ялат даьккхад. Хlанз хьажкlашта низ чубоссаш латт. Дlахо — чузца дезаш да шоллагlа ялат.

Юрий РЫБКИН. (АПН).

Пхийтта шу даьннад Коми АССР тайге хьалхара болгарски хьу хьоктараш баьхка. Цу юкъа ухказа вlашагlъеллай йоккха советско-болгарски хьу кийчъяра объединени. Хьалъаттай Усогорск. Благоево. Междуреченск яха городской хьисапера башха дика кхо поселок, хlаьта хьалъеш латт йиьлагlа яр а.

Хьу кlезига йолча Болгаре экономикана лоархlамегlчарех проблема я херх хьекха хьу, целлюлоза, картон, дахчах хьеш йола кхыйола хlамаш. 1967 шера кулгаш яздаьча соглашенега хьежжа тайгера йоккхий майдош хьа а къоастань, болгарски хьу шийчъеришта елар низбола техника, гlишлоний материалаш. Болгаре шийна тlанйнар ший балха кхиоаца хьу кийчъелга а гlирсаш хьалделга а кхоачашде, аьнна. Кийчъаь аьнна хьу вагlонашта ехъ дlабахача къахьегамга, кхоачамашка, материалашка хьежже.

Шортта хьу хьатlаяро Болгарега торо хилийтар целлюлоза аразецилга 10 зазхlана дац аьнна дегlадоладе, хьайир хьун промышленни комилексаш, картонеи къахтен маделош ю предприятеш. шерьаьй мебель еча фабрикий тель а Советски тайгера схача байдалах кьадаьча кхьанта тlа арадаьлар миллионаш тираж йола школьни учебникаш, книжкаш, газеташ, журналаш.

Пайда боал советски оагlонна а. Опыт йолча болгарски гlишлонхой новикъо сталиа лоацначa хана тайге хьалйир йоккхий хьу кийчъю предприятеш, наз чубаха поселкаш. Хьун ноногlо дола дика советски потребителашта а кхоач.

СУРТАШ ТlА: Селибски хьуимрошхоэера болгарски хьу кийчъерий хьалхалитта бригади (аьрдехьара аьттехьа) — хьу йоакаш нола Георги Кусев, бригадир, транторист Николай Костов, тхьовронаши шодеманин теда Влади Бисадинев, тракториста гlонча Стоян Минтов, хьу кийчъяра участка начальник Росси Марков. Вокх сурта тlа — советски болгарски хоткрой фестивале Усогорско бахначи хьалхашка моарцал коатташ ба.

С. ГУБСКЕ суртан, ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Дунен халкъашта юкъера заметкаш

ЭГОИСТИЧЕСКИ ХЬАШТАШТА ТОАМБАР ДЕШ

Кlиранна цкъазза арадоалача «Экспресс» яхача буржуазии журнало СССР-а духьаларча нlаттlа боацачи санкцей хьакъехьа Рейган къар ца луш хилярах ланца гонахьа доацачох анкхийта аздаьлир: малагlа моза бола цунна эlон техар?

Журнала халахетар даьл. берригача французашта дагардар дийцача, санкцей хьакъехьа ла ца дуьгlарах оселнал дехьара гlоагlча тайпара дайтачa хабаро а французий экономически халонаш американцашта цхьанна а тайнара теркал ца яро а.

Цхьабакъда, корта болча наха, эггара хьалха малхбузеевропейски правительствашта керте латтараша кхетаду, гlулакх США президент къар ца валарах а кхыметтел Рейгана, дукхача лембоахараштa хетачох, ше болабаьча торгови тlем тlа шийна хьулашалар дукха кlурах даь кхоллар санна баьман уттадеча польски дешах а ца латтилга.

США-с хlара шера Малхбузен Европе кхухьийт 52 миллиард доллара маьха тоъараш, хlаьта нарех цунна 18 миллиард доллар цlена пайда боал. Тlаккха малхбузеевропейцаш кlезиг-дукха а моллагlа продукци арахеца шоай производство вlашаьтlехьълаккха а гlойленагlа долча маьхех кхыча мехкашкара ийе болабелча, кхетадеш ма дарра, ца пайда кlезигбалара кхерам тlобосс. Хlаьта американски транснациональни монополеш-м. кхыча беса, из алсамбаккха гlерташ ма йий. Цу тlа а Вlашагlкхийттача Штаташта шоашта чухха санна, иштта Малхбузен Европе а экономически кризис йолчен хьабе болх боацаш дукха нах болчен хьалашка.

Цудухьа ба хlанз малхбузеевропейцаш социалистически мехкашцара торговли кlезигье яхаш Рейгана деча тlахьехамех, цуи, белггала аьлча, Сибирь — Малхбузен Европа яхача газопроводах лаьца оттаяьча санкцей хьакъехьа даьча кхайкаралех селлара тешам байнеи сагота болаши.

— Рейгана йоах, — яду «Юманите» яхача газета, — газ бахьан долаш СССР-ах тийша йисар кхерам болаш я Францн, хlаьта массанена а хоаш да, сибирски газ Франце пайда оацач ерригача энергех 5 процент мара хургйоацилга.

Цо йоах, сибирски газо мел эша валюта лургьл СССР-а ший тlема потенциал алсамъяккхара. Тlаккха ший оборонни торонаш lалашъяра алхха кхыча мехкий валютага догдоахаш я-хьогl СССР санна йола ша бола держава?

Тlагlорттадаь йоах Рейгана, «советски экономика пенах дlатоlае» еза. США президента ха делаш да, яду газето, Сибирь — Малхбузен Европа яха газопровод юллача хана СССР-о ший средствашца ший гlуланкхаштеи социалистически мехкашти ашарош кхоачашдарал шин газопровод кхы а юллилга. «Пенах дlатоlаюргйий» иалмо ша болаш йола экономика?

Малхбузенен Малхбоаленен юкъерча торговле ерриги системи толхаяр дукха кхье цlур бехначи США администрацe эгоизма хьакъехьа хlана малхбузеевропейски кепайоазоно яду, цо Малхбузен Европа шин миллион совгlа болча къадьегамхошкара болх баккха тарлу ахаlо.

Санкци оттайнча lалаьмате дукха зе хургдар СССР-ца соглашенеш яьча компанешта а. Масала, алхха Англерча галови турбинаш яхьийтара заказ хьанийцача цхьан компане, белггала аьлча «Джон Браун энджиниринг» яхачун, санкци оттайнча 104 миллион стерлингий фунт йоргъяр. Кlезигагlа яле а кхыча ялх английски компане а я Сибирь — Малхбузен Европа яха газопровод йиллараца юкъасина хlарене 20 миллион стерлингий фунтагара 25 миллион стерлингий фунтага кхачвчалца контракташ. Англе къаьстта чlоагlа раьза боацаш хилар, кхыметтел газопровод йиллараца дупаадения цхьаккха хlама доацаш йолча фирмашта а санкцеш lаткъаш хиларах. Цу тайпара итт совгlа фирма я мехка. Цар СССР-ца контракташ яьй, 140 миллион совгlача доллара маьха.

Италера «Нуово Пиньоне» яха фирма кийча я деррига а лаьрхlача 700 миллион доллара маьха 10 компрессорни станцин 57 турбиней яйта тlанйца декхар кхоачашде.

Цхьабакъда, Рейгана дагадоахараш шоай мехкеи Рейгана ше я юкъе болаш бола США администрацера дукха лакхера хьакимаш боккхий акционераш а болаш йолча монополеи хьашташ мара дац.

На дика ховш да Малхбузен Европе, цудухьа санкцей хьакъехьа онеанал дехьара даьхка прикаэаш иштал гоама дар цига.

«Рейгана яхар Францедергдац — цо, лаьрхlо хиннача тайпара, дакъа лоацаргда», «Сибирь — Малхбузен Европа яха газопровод юллача», — яду «Революсьон» яхача кlиранна цкъазза арадоалача газето.

«Великобританена а хlана бакъахьа хийтача мел французашнахьа а яьина, санкцеш кхоачашъергьяц аьнна гуччахьа дlакхайнидача», — яду «Санди таймс» яхача английски газето.

Кхыметтел Вlашагlкхийттача Штаташта шоашта чухьа а, «Вашингтон пост» яхача газето ма ладарра, массаза я яхар но, хетараш администраце гlулакхаш моргаш долаш долча лакхерча гlоазарий хlама оттача викалаша хlана дуккьал хьакхайкаду торгови санкцей хьакъехьарча деша «Рейган гlалат вувлаш» хилар.

Ишта да Советски Союзаарча торговлена Вашингтоно оттае гlертача торгови санкцех общесвана хетар.

Кхетамца деш дола тlахьехамаш дlагlацаргдий-теш «калифорнийски комицо», кхаоллаьгъарий-хьогl цо ший йоакхали кхычар чотах найдаш до гlертара уйлеи. цунах тиша хургда дукха хlамаш — дунен рынке торгови партнер хиларах гарра США репоме а, цу паччахьалкхеи а лоархlам а.

А. МЕЛЬНИКОВ. (АПН).

СРВ. Хlара дена хуналу боален Азе а йоккхагlа йола Хашонбиль яхача провинцер гидроэнергетически комплекс. Хоабинь яхача шетлаэхи лаьрхача хин йисте уллача поселка сибат. Советски Союза специалисташ поселие Доттагlа за помощ тахар а деш уххаза хьалдиъан латт Вьетнама меттел, ерригача Къулба - Малх... яа аллея дlайоlаш латт.

СУРТА ТlА: советски специалисташ поселие Доттагlа аллея дlайоlаш латт.

Т. АЛЕЙНИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КlИРАГlА

КРЫМЕРА ДОТТАГlЛЕН ВlАШАГlКХЕТАРАШ

Дунен халкъашта юкъера общественность лаьрхlа хьежи Крыме КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева социалистически содружества пежарашха йолча партейи паччахьалкхеннйи кулгалхошца хулача доттагlлен вlашагlкхетарашка. Уж вlашагlкхетараш, 1971 шера дена, вежарашха долча мехкашта юкъерча юкъмоттиге дикаь традици а хиина хьадоагlаш да. Хlара аьхний, белгалдоакх дукхача комментораша, переговорий истола хьалхашна вlашагlкхет социалистически мехкий кулгалхой шоаш доахача толамех вlаши хоамаш дар, эггара лоархlамегlа йолча арахьарча политически проблемех шоашта хеттачоа вlаши дагабовлар, паччахьалкхенех хlараннена гlойле йолаш я цхьан ханна ерригача социалистически содружества цхьоагlон юкъмоттиги чlоагlъеш а дола цхьана леладу гlулакхаш кlоаргдаргахьа нерда гlа баккхар дукха.

Л. И. Брежнева укх шера Крыме вlашагlкхетараш хиннад КПЧ ЦК Генеральни секретараца, ЧССР Президентаца Г. Гусакаца, СЕП ЦК Генеральни секретараца, ГДР Паччахьалкхен совета Председателаца Э. Хонеккорца, ПОРП ЦК Хьалхарча секретараца, ПНР Министрий Совета Председателаца В. Ярузельскийца. Цар къаьтга хьакъехкхар, бакъ а дир, «Руде право» яхача чехословакни газето белгал ма даккхара, цар доакъонхой «дунен халкъашта юкъерча машарен кхохвам кlаьдара гlуланкхен къашташ хьалдоаттаде» лаьрхlа шоаш хилар. Машар лоаттабари чlоагlбари социалистически мехкий меттел, дерригача дунен халкъий пахара хьаштаща а ма хеттара да. Боккхи дунен халкъашта юкъера лоархlам болаш да иштта маьрша гlирсаш хьалдеча социализми мехкаша даьхи толамаш а.

Тайп-тайпара бесаш долаш болча антикоммунисташен антисоветчинашем фунагlа-моллагlа дунна а, социализма моастагlашта чухьа мел кгlазал кхехке а. бакьдар шо бакъ долча хул итташ миллионаш нах хьабе болх боацаш битаи тlом чакхбьлинчул тlехьагlарча исторе юкъагlа шийна нийсса кхы цlаккха а ца хиннача тайпара промышленни производство гиььяна йолча кlоаргьенача экономически кризисо капиталистически дуне юкъедораладьча хана духьал социалистически мехкаш да экономика бlубенна динамично дегlаккхарца шоашкара масал гойтараш. Социалистически строй соцленех пайда а эаш. шоай низий ларда тlом вlаши цхьана летадеча гlулакхех кор гlертауча ешаи дола укх бlубенда лахьал хашнахьа дола летlеначa социализмани бергача толамаша.

Шоаьта цхьана леладу гlулакхаш шоаш чlоагlдеш... [illegible]

лиcтически содружества духьала кхайкальр дукха хlама ца эшиаш «крестови поход» л. Цига я идеологически диверсеш а «психологически тlом» а, торгови «санкцеш» гервап дlахо кхы а сихагlа хьадари, договораш а уттаеш даь бувзамаш тедар я конструктивни диалог йолас ца тигар я. Низах кое гlортолга а еш, дунен халкъашта юкъерча арене керта тlа бовла, кхыча мехкашнеи халкъашкеи сага хам а боалаш шоаш ахкхар дайта лерхl США кулгалхоша.

Американски администраци, яду «Жолнеж вольности» яхача польски газето, социале а ца социаш Польшана низ бе йолаелар. Экономически халонаш кlоаргга чуяхьа, мехкара хьал, США империализмана товр а деш, кегаде лаьрхlа лелаеш я из политика.

Л. И. Брежневен В. Ярузельсиен белгалдаьккхар, дунен халкъашта юкъерча права' нормаши ООН Устави телха а деш США-с леладу цу тайпара гlулакхаш СССР-он ПНР-еси вlалла мегаргдоацаш лоархlилга.

СЕПГ ЦК органо «Нойес дойчланд» яхача газето белгалдоакх. тlом хьаш долаш американски правительства леладеча накъо дунен тlарча бехкток ханеча политически гlоазарий. цу дакъе США на шийна чутхьа а. тlехь-тlехьа чlоагlагlа сатем боабеш хилар. Милитаризма шовинизми йоаллаш болча цу накъа хоадамболлаш духьала утташ тоъал доккхий общественни низаш да дерригача дунен тlа.

Крымски вlашагlкхетарашка вlалла а магийта мегаргдоацаш лаьрхlар суверенни Ливанан палестински халкъан духьала Израиль ший lоухийтаю леладу зуламаши агрессии. хlаьта иштта Вашингтона Тель-Авива гуччахьа деш дола гlон. Белгалдаьккхар агрессор порадка тlа воллаванзел ООН Кхерамален Совета решенеш цунга кхоачашъяйтанзел ярга хилар.

Крыме иштта белгалдаькхар, КНР арахьара политика хlана а социалистически содружества юкъарча хьаштаща дукхьала ермаь хилар. Китая оагlонгахьара белгалонаш ну социалистически мехкашкара гlулакхаш лер тlа даха ловш из хиларах. Цхьабакъда, КНР-ас ший политикера гегемонистски уйлаш дlаьнначa торонаш хургьар цун тlема кхерама духьала, массане а юкъера машар чlоагlдар дукха лаатабеча къовсаме низза дакъа лаца, китайски халкъа ший пахара хьашташта ма хеттара хургдар иа.

Дунен халкъашта юкъера гlулакхаш маlагlча хьал тlа белгал а доаккхаш, Крымски вlашагlкхетарий... [illegible]

ладу гlулакхаш кхерамелеи Ерригевропейски совещане тlеххьарча акта положенеш шоай билача болраме кхоачашъяра ларда тlа чlоагlьяра тlаберлабаь социализма мехкий юкъара накъ хувдалургбоацаш хилар.

КХЫ ЦХЬАЬКХА А КХЕРАМЕ ДОКТРИНА

Деррига дуне эгlаздаха да, США президента Р. Рейгана указани а енна Пентагоно керда кхераме доктрина кийчъеш хиларах. «Лос-Анжелес таймс» яхача газето хоам ма барра, из да Вlашагlкхийттача Штаташта «Советски Союзацарча бlаьхбенна беча ядерни тlем тlа котало яккхара йола потенциаль lалашъяра тlаерзаьча къайлагlарча генеральни стратегически плана цхьа дакъа.

Адамлено моцагlе а деш гоцадаь да. ядерни тlем бара идеи ше дуламе хилар. хlана аьлча ерригa цивилизаци хlалак хинна дlаьлара кхерам шийх боаллаш ба из. Цудухьа кхетам чу боашаш наха мара догдаца йиш яц цу тlем тlа котало йоаккхалургхиларга. Белгалдоалаш хlама да. гервзитея гераш дlадахари тlахьожам лоаттабеш йолча американски агентства а къайлагlа яьча ший доклада тlа «ядерни тlем тlа котало йоаккхалург ца хилара уйла тlасена хилар. Кхыметтел йоах цу доклада тlа. гороташка беча вах хьалхагlа а кхычахьа дlабига хилча а ядерни гераш вlашьа леттача хана цу сахьате боабергбар 80 миллионагара 150 миллионага кхаччалца оала американцаш.

Гучох, рейгановски администрацера цхьадола [illegible] американцин хьехар хlалакдь на lеш, ерригача адамленна дукхала оитта а кийча долаш да шоай [illegible] акальни глобальни [illegible] бахьан долаш. На хьахьонт ядерни гераш практике вlалла юкъе а доаккхаргдоацаш лехкара малам а долаш. [illegible] хагlа тохарлаш аьнна [illegible] на дохкар тlаййцача Советски Союза инициативах [illegible] кхета Вашингтона ... [illegible]

Хьалхагlа а... [illegible]

Г. ШИШКИН. (ТАСС).

Социалистически мехкашкара хоамаш

ТРАНСПОРТНИ НАЬКЪИИ ТОРОНАШ

Дlайода мах, энерги, доагор кхьан ханна дуккха кlешн а деш, мокхаш дикаш дукхагlа дlа хьа ... — иштта декхар оттадеа ГДР-с укх питилетке (1981—1985 шерашl) даьнна болхлоштa [illegible]

Тlаьхьтен йоккхий металлически контейнераш а ... [illegible]

... [illegible]

тlа лелийтар дукха. Цхьа ден мах кlезигагlа бодачи транспорти тайпашта — машинашкхи хиии дlагlабела. Лаьрхlад укх ... шера итт миллион тони муьл. (АПН).

ШИРАЧА КРАКОВЕРА МУЗЫКА

Кишилтаф Пендерецке урахlиш еча Польски радиои телевиденен оркестраш керагlацарца ... «Ширача Краковера музыка» яха хlанз ... фестиваль ... [illegible]

... [illegible] (АПН).

КХАЧАН ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЕШ

ХЬИНАРЕ ДАКЪА ЛОАЦ

МагӀалбика районе культпросветучреждений болх шерра дӀаболабенний укх шера — СССР хьаль 60 шу, Нохч-ГӀалгӀайчен автономе 60 шу, нохчийи гӀалгӀайи халкъаш шоай лоӀамагӀа Россеца юкъедаха 200 шу, хӀанта шта город МагӀалбик фашистски гӀаьрахоех мукъаяьккха 40 шу а из тьалхь 50 шу а дузача шера. Цу дезача денош маӀани лоаркӀами районна къахьегамхошта дӀаболийтара тӀахьсаь я цун дукхача тайпара мероприятеш. Традици а хинна дӀадоладенчад тӀема ветеранашца, производстве тьалхалаттарашца вӀашагӀкхета сайренаш, интернациональни доттагӀалла сайренаш егга а кхыйола мероприятеш чакхйоаьнга а.

Беррига советски наха чӀоагӀа раьза хинна тӀайнйар «1990 шерага кхаччалца болча Кхачан программан из кхоачашъяра де дезарийн хьакъехьа» КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад.

Района беррига къахьегамхошта а санна нерда доккхий декхараш эттад культура болхлошта хьалхашка, къаьстта а хӀанз, ка бола ялаташ синагӀея па дойташ чузара деррига низаш оарцагӀдаьдача хана.

Цу гӀулакха болггалара тӀо ду культура болхлоша: агитбригадаш вӀашагӀехкан, мероприятей план а кхайнна къахьегамхой болча аха лелача ханий график а оттаьй.

Районе болх беш я йиъ агитбригада, царна юкъеяьйб школашкара дешархой, клубаши культура кӀелойи художественни самодеятельноста доакъошхой. Цхьан дийнахьа 3—4 производственни участке гӀулакх ду агитбригадай коллективаша, уж хул кхашка, сталашка, бригадашка, хьатта, фермашка.

Культура дерригача цӀенойнеи библиотекашнеи кийч а яь дӀаоттаьй КПСС XXVI съезда майски (1982 ш.) Пленума решенешта, цига тӀайнйача Кхачан программана хетаь стендаш книжни выставкаш.

«НГӀАССР 60 шу дизара — 60 концерт» аьнна дезил болаш шоай болх вӀашӀтӀехь а баьнна, е шу хьадоладелча денз 48 производственни участке гӀулакх даьд агитбригадаша.

Культура болхлоша хьинаре дакъа лоац «Хьунакъама цӀей» кийчденн чакхдоаккхачен. Цу гӀулакха выступленей сценареш оттаьй, дикагӀйола концертни номераш хьакъоастаьй. Агитбригадай программана юкъе да нохчийи гӀалгӀайи илли, лоаман наьха халхараш, Кавказа халкъий ладугӀа ашараш.

ХӀана тха болха юкъе йоккха моттиг дӀалоац гойтара агитаце санна шта КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенешта къамаькъаца пропаганда яро а. Культура отдела лектораша концерташ дӀадолалале хьалхагӀа лекцеш еш а темаш а йолаш: «КПСС ЦК майски Пленума решенеш — кхоачашде», «Деррига а Кхачан программа кхоачашъяра тӀалерзадаьд», кхыдараш.

ЦӀаккха а ца хиннача тайпара лоархӀаме да хӀана юртарча къахьегамхой, къаьстта а кагирхой мукъа ха дика вӀаштӀехьдаккхар. Цу гӀулакха культура отдела юрташкарча дерригача культура цӀеношка чаккхьа лаьрхӀад поахалаш вӀашагӀкхетаря сайренаш. «Вай мехка сий доах цар» яхаш тема а йолаш Юрта бахача нахага шта йиш хургья шоай хьалхалаттараш, социалистически къахьегама ударникаш, социалистически яхье котбаьнараш дикагӀа бовза.

Кагирхошта духовни нравственни кхетам балар соцгӀа, оаха тхоай декхар лоархӀ шта материальни рузкъа хьакхоллача дакъа лоацалгах а. Культура болхлой юкъарча собрание КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш йийца а йийца, социалистически декхараш тӀайнйцад: комсаш чуэдача хьинаре дакъа лаца а хӀараче денна цхьаннели аханели кӀезигагӀа йоацаш нормаш кхоачашъе а.

Х. ЧЕРГИЗОВА,
МагӀалбика горисполкома культура отдела инспектор.

БАШКИРСКИ АССР-е барт тайпа бахаш къахьегаш ба 100 соагӀча къамах бола нах — башкираш, эрсий, татараш, украинцаш, марийцаш, белорусаш, чувашаш... Республика экономика хӀинзарча Ӏилма - технически прогресса хьалхарча моттиге латт, мехка бӀаьччача халкъбоахама комплексаца чуйоттӀаш я. Промышленноста 150 соагӀа дакъа да республике.

Мехкдаьтта чакхдахара балха мехка хьалхарча моттиге латт из. Цу регионе мехкдаьтта даха доладелча денз даьккха мехкдаьтта миллиард тонна тӀехдаьнна. Дукхача вурсагӀа мехка тайп - тайпарча минингаша дӀакхухьийт мехкдаьттахиме продукташ, станокаш, автоматизаце приборашн средсташ, автосамосвалаш, удобренеш. Хаддаш Башкире хьачуух Москвера, Ленинградера, Челябинскера, Пермера, Украинера, Казахстанера, Грузера, Азербайджанера моцхьаш.

Башкири — Российски Федераце экономически районашта юкъе аттара дукхагӀа юртбоахама продукци йоахарех цаӀ.

Экономика дегӀайоалоеча доккха дакъа лоац СССР Ӏилмай Академе Башкирски филиало, Ӏилма - технически институташа. Маьждигатара университетига, кураьйтара классически музыкага, йоазув-дешар да хаьгара тоадепача Ӏилмага кхаччалца — шта ба культура лакхаленашка бода къахьегамхой никъ.

СУРТА ТӀА: Башкирски АССР столицера г. Уфера В. И. Ленина цӀерагӀа майда.
В. ВОНОГА сурт.
ТАСС фотохроника.

г. Железнодорожнера № 7 йолча юкъерча городской профессионально-технически училище 1982-1983 дешара шера дешархой дӀаийбу

Укх специальностегӀа:

8 классе яьккхараш — дешаш йиъха еза ха 3 шу

1. Асбоцементни изделеш кийчъеча автоматизированни линей операторащ.
2. ГӀишлошъяра маляр, штукатур.
3. ГӀишлошъяра столяр (дахчан пхьар).
4. Промышленни оборудованеба ремонт яра вола слесарь.
5. Токарь - универсал.
6. Фрезеровщик-универсал.

10 классе яьккхараш — дешаш йиъха еза ха 1 шу.

1. Электрооборудованена Ӏунал деш вола электромонтер.
2. ГӀишлоний керамика а пластически порошонех ена заготовкай изделешта а вола прессовщик.
3. Дахчах хӀамаш пъю станочник.

Училища я дикен паргӀатен общежити. Училище яьккхараша болх бу Московски областа, московски прописканца бокъо а лу царна.

ТХА АДРЕС: 140080, г. Железнодорожный, Московски область, ул. Автозаводская, 48 «А», СГПТУ-7.

ТЕЛЕФОНАШ: 526-65-51, 528-83-13.

ЦИГА ДӀАВАХА ВЕЗА: Москвера Курски вокзалера (яьнъа йиъха еза ха 30 минут) Горьковски оагӀорахьа Железнодорожный яхача станце кхаччалца, цигара «А» е «В» яхача автобусашца «Мосасботермокомбинат» яхача остановке (автобус соцача) кхаччалца.

ДИКА БОЛХ А БУ ДИКА СА А ЛОӀ

«Красный молот» завода болхлой унацӀенон йоазояр да заводской комитета дукхагӀа а цхьаддаш а теркам тӀабохкийташ дола гӀулакх. Цох тамаш еге а дац, бӀарча шу хьинаре къахьегаш дӀадихьа нах шоай отпуск салоӀаш, сапърдаме, унацӀено чӀоагӀъеш дӀаяхьа безам болаш хул. Из ка царна хеттача тайпара дӀаяхьийта гӀерташ ший тур ду «Красный молот» заводской комитета.

Укх шера тьалларча алх баьте шоай могашал тоеш, санаторно - курортни дарба деш хиннав шоаьткъан итт соагӀа саг, хӀаьта салаӀара цӀеношка, туристически базашка путевкаш вака хиннав шин бӀаь гаргга саг красномолотовцаш.

Геттара раьза ба дай-ноаной шоай берашца цхьана ахкам хана Ӏаьржача форда юххе салаӀа баха торо хиларах. ХӀанз дихьлагӀа шу да Адлерара училище Ӏеш йола моттиг а йолаш тха къахьегамхой шоай дезалашца цига салаӀа уха. Духьал укх шера цу тайпара форда тӀа салаӀа ваха хиннав инъ бӀаь гаргга завода болхло. Нагахь санна цӀагӀа дезалца дуьзаденна, а кхыдола баьханаш хинне республикал араьха ший отпуск дӀаяьа вӀашӀтӀехь ца доалаш саг вуце завода ший салаӀара база е вай республике. Из я хоза Ӏалам долча Сержен-Юрта. Цул соагӀа, тха болхлой цига бахо хул кӀара шоатта дийнахьа, кӀиран дийнахьа. Цига да паргӀата, хоза цӀенош, кийчда торо я моллагӀа даар, продукташ лелаош йола моттиг я. Базе да берашта лувча бассейнаш, гаьна доацаш Ӏодода лувча меттел зӀан хьокхаш вагӀа йиш мола цӀена хи.

Форда тӀа салаӀар, маьлхе аллар, из Кавказа бакарбой хала де дезаш хӀама дац. Дукха къахьегама кӀира чакхдаьлча машинашъераш дег тӀара раьза болаш салаӀа боля. Заводской комитето турбазаца договор бьй къахьегамхой Каспийски форда тӀа кхуьла автобусаш лоаттаяра хьакхаьа. Цаьа кӀира дьалха цига бака хилар завода № 5 молча цеха, ЖКО, барни бешамий болхлой.

Дукхача предприятей коллективаш, бригадаш санна шерра социалистически [illegible] йоаржавь къахьегаш ба заводе болхлой, хӀаьта цу яхье толашагӀа хиннараш аххан хена бига хул городашка Тбилисе, Еревана, Баку, кхычаьа. Дукха нах хул вай мехка тайп-тайпарча городашка бахарца, уж йовзарца салоӀаш, цудукъа, завкома айха бувзам лоаттабу городерча экскурсионни бюроца. Масала, хӀанз нийчъош е городаш Москва, Рига йовза лоаш болчар группаш.

Укх тӀехьарча хана предприятей цӀерагӀа хьалье вилнай санатореш - профилактореш, цига йола бешше а шоай унацӀенонга хьажа, из тоаеш хул болхлой. Цу тайпара шоашта дарба де йиш йолаш ба тха болхлой а, къаьстта диспансерни учетой. «Грознефть» яхача объединене санаторе - профилакторе путевкаш тха заводчеяшта, «УнацӀено» аьнна йолча цу санаторе дарба деш [illegible] тха шоаьткъа инъ саг, ер бун чакхбоалаш цига салаӀа цӀорка керда сьава.

Хоаш ма хиллара ер шу юбилейни шу да. Махка е республика е юбилейни санна завода къахьегамхоша [illegible] дикагӀий дешерш а [illegible].

ХӀаьта цар салоӀа [illegible], цар унацӀено дика хилара [illegible] хургда болха тӀа дола толамне а.

Р. УГВА,
«Красный молот» завода «Машиностроитель» яха газета редактор.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Аларкон Себостьяна кхоаллагӀа фильм

«Чилен Ӏаьржа бийса», «Санта-Эсперанса» яха ши фильм оттадаь волча къонача чилийски кинорежиссера Аларкон Себостьяна «Мосфильм» яхача киностуде даьккхад ший кхоалагӀа дола «Кондора сий доажар» яха фильм. С. Аларкона кхаь картина юкъара тема хинна дӀаэттаб Латински Америка мехкий халкъаша шоай кортамукъале бахьан доаттабу къовсам.

Чиле мехка доал де тӀеме хунта эттан яха трагически хоан Москве ВГИК-а дипломни волаш хоз С. Аларкона. Цу хана из бола беш хул «Йоалаш йола континент» яха полнометражни документальни фильм доаккхаш волча педагога Р. К. Кармена кудгал деча группе. Цу фильма юкъейхьар халкьа революци котъьаннаул тӀаьхагӀа хиннача кердена, кразача Чилен вахарах йола новелла. Бакъда, из сийрда вахар дий дӀадовжия Пиночета тайкаше, Чилега йоагӀа Ӏаьржа, цӀея бийза бийса. Цо шийца хилча фу деннад дуецеш дар С. Аларкона хьалхара «Чилен Ӏаьржа бийса» яха фильм. Из ер ший мехка патриот волча кинорежиссера фашистски диктатура духьале кхайкаьа агӀазал. Къонача режиссера дика хоера из фильм ший маьнехошта бӀаргагургдовцила, бакъда, цо юкъагӀбитанзар С. Аларкона бола. Цо лехар къовсам дӀахобезьа дегазь керда материалаш. Пиночета асарен бигача Чилен патриотий дувцараш, царез дерригача дунен общественноста хазар ларда а эцаш московски хьадарчочунца Амлинсани Владимирца язъеча сценарешт «Санта-Эсперанса» яха ший шоллагӀа картина доаьа цо. Цо дувцар мехла хала вредана гора ца отташ шеан картанукъан баьхьан къовсам доаттабаьча наьах.

ХӀаьта режиссера кхоалагӀа фильм да «Кондора сий доажар» яха картина. Кондор, из дерка аькха да, хӀаьта цох тӀера ю цу фильма керттерча турпалех вола фашистски диктатор Онофре Рамон. Картина автораш хьакьокхе хьежаб фашистски режима хьалашка вахара никъ харжар.

Картина керттера турпал ва акарзой дезалера зӀамига саг, шийна, ший дегӀа болча эктонна, пайданна цо корж тийшача балкаца бувзабенна боле харц никъ. Фильме хулаш дола хӀама малагӀча мекха хул хьалац пиига автораша, бакъда, кхетаде хала дац из латиноамерикански мехка, ала баьнна йоагача континента мехка сурт-сибат хилар. Сальвадор, Чили, Гондурас, Гватемала — царех хӀаранех ала йиш йолаш да уж дешаш бакъда, из картина оттадеш С. Аларкона дагаьллар ший Даьха Чили е.

Фильм чакхдоал Пиночета бункер йоза а еш къаман кортамукъала тургхиларга сатуесаш волча хӀара чилийца уйлашца. Из фильм кастта бӀаргаго йиш хургья Грознерие кинотеатрашка.

Фильме ролаш локзаеш ба актераш: С. Юрский, С. Тома, А. Пашутин. Дикка моттиг дӀалоацеш я картине музыка. Из язъяш режиссара юкъеэзаб Москверча консерваторе дешаш бола Колумбера, Боливера къона композитораш Рамир Сориано, Бабриель Кастро, Андриано Чаморро. Из музыка латиноамерикански мукъамаш ларда а эцаш язъяьй.

Х. НАСУГАЕВ,
НГӀАССР кинофикаци пачхьалкхен кино методкабинета директор.

ХУРГБОЛЧА БОЛХЛОШТА — ИДЕЙНИ КХЕТАМ

Историческа дегӀаахара ерригача этапашка Советски Союза Коммунистически парте чӀоагӀа лоархӀам баьб кагирхошта идейно - политически кхетам балара дешай.

Парте, коммунистически кхетам балара даькъера керттера декхараш белгалдаь ца Ӏеш, уж кхоачашдарга долха наькъаш хьа а гойт Республика профтехучилищай юххьанцарча партийни, комсомольски, профсоюзни организацей, педагогически коллективай гӀулакхаш тахкаро хьахьекхар, КПСС XXVI-гӀа съезд хинначул тӀехьагӀа дӀаяхача юкъагӀа республика профтехучилищашка хургйолча болхлой сменаца беча кхетама балха комплексни никъ лацара дукха хӀама даь хилар.

1981—1982 дешара шера хьадда гӀулакхаш оттадьд профтехучилищай коллективашта хьалхашка: дешарен классе боацаш беча балхен ерригача формашка КПСС XXVI съезда материалаш, партеи Советски правительстваи документаш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателан Л. И. Брежнева балхашн книжкаши чӀоаргга Ӏомадара къаьстта уйла тӀахьита.

1982 шу — из да СССР хьаль 60 шу, Нохч - ГӀалгӀайчен автономе 60 шу, из ший лоӀамагӀа Россеца юкъеяха 200 шу дуза шу. 60 шера СССР-а карагӀдаьнараш та, нохчийи гӀалгӀайи халкъий кхелашка Россе прогрессивни дакъа лаьца хилар автономни республика махкерча толамашта шерра пропаганда яр — шта да вӀалла аьттехьа а дерригаш доаца училищай педагогически коллективашта хьалхашка латта декхараш.

Училищашка шерра дегӀаенаи СССР 60 шу дизара сийна лырка социалистически яхь — «СССР 60 шу дизара — къахьегама 60 кӀира».

ВЛКСМ XIX съезди яхо ма йоаттара юккъадар республика комсомольски организацен. Комсомольски организацей социалистический яхь хьаки латт № 1, № 7 йола технически училищаш, № 3, № 4 йола СГПТУ, № 12 йола ГПТУ, кхыдараш.

Профтехучилищай болха тӀа шерра дахаш эффективнигӀа йола балха формаш ленински чтенеш, практически ленински задачеш, семинареш, рефераташ, кхы да. «Гергача истеда» [illegible] укх училищашка партеарни комсомолоа къахьегама ветеранаша. Профтехучилищ[illegible] шай дешархой хьинарегӀа дакъа лаца баьнна училище ВЛКСМ комитеташка вӀашагӀъехьача лекторски группай балхаца. Укх дешара шера хьажар кхайкадаьд гойтара агитаци дикагӀа хьан лелаю хьажа. Цуна юкъе къаьстта хьинаре дакъа лоац №№ 1, 4, 5, 6, 7, 8, 26 йолча училищай коллективаша, кхычар. ТӀа-тӀа тоалуш хьабоагӀа гойтара агитаце идейно - политически художественни боарам.

Профтехучилищай дешархошца беча идеологически балха керттера теоретически мукъ тӀабуй: кхеташ ма дарра, общественни цикла предметашта Массехк шера вӀаштта училищашка тӀа-тӀа шерагӀа юкъекхул, даьча тохкамаша хьахьокхачох, идейно лог тийша болаш кагирхой хьалххебара дукхагӀа влияни еш йола дисциплинаш Ӏомадара проблемни метод. Историе преподавателаша Д. А. Табатчиковас, Н. Е. Степановас, Н. А. Присяжнюка, обществоведение преподавателa Д. А. Константиновас, политэкономе преподавателаша А. М. Левинис, Н. Т. Королевас, Л. М. Скорика, кхычар дешар проблемни метод лелаярах, дешар хьехачен классе боацаш беча балхен дикагӀйола формаш цхьана таръярах 60—80 процент дешархой йиъи пхези оценнаш йолаш ба.

Политически санкетами хьинари долаш общественни цикла урокашка хьалххебь Ӏац кагирхой. Цудукъа идейно-политически кхетам балара эффективность лакхъяра наьалех цаӀ — кӀари урока кхетам балара ниа чӀоагӀйар, предметашта юкъера бувзаман чӀоагӀ а даь дӀаоттадар. Урокo дешар хьехар совгӀа, кхетам а луш хилар хьахьокхаш доли масалаш дукха да.

Урокаш дика пайда луш чакхйоах общеобразовательни предметий преподавателаша Д. Ф. Серебряковас (СГПТУ-5), Н. С. Полевовас (СГПТУ-1), Н. Л. Арутюновас (СГПТУ-4), кхычар.

Урокашка а классе боацаш беча балха [illegible] кхетам балара процесс бувзам болаш [illegible] Ӏалашдара болашта маьрхӀаме а материально - технически база. Тоаламе олу бара дика торо я а республика профессионально - технически училищай учащимашка вӀашагӀкхеташ технически творчество 80 кружок, 22 читальни зал, 15 музей, Спорта залаш 10 спортивни залаш, 8 спортивни городок доке хул. Профтехучилищай дешархой физкультурника ЦӀа а иллеи халхарен ансамбль а л.

Кхетам луш комплексни никъ лелабара пайда ца беза идеологически балха ерригача средстваех, формех, методех. Из къаьгга гуш да СГПТУ-1 обществоведение преподавателa Константиновай опытах. Цкъадале, балха формаш дукха а бе-бе а хилар гуш да урока тӀа: ленински теоретически тӀехьале кӀоаргга шодоадаш Ӏомадар, дешара технически гойтара средстваех, художественни литературах пайда эцар, города музеяшка экскурсе яхар, парте, комсомола ветеранаш, Сийлахь - боккхача Даймехка тӀема турпалаш урокаш тӀа хьехар — цо юкъекхувлача хӀамаех цхьа кӀезига дараш мара дац уж.

ШоагагӀа-дале, къамаьл классе боацача хина дешархоша шо-шоаш беча балха хьакъехьа хилча периодически кепаноазон тӀарча фактаех, краеведчески материалах, тохкамех пайда эца бедарбгболаш йола заданеш тел но дешархошта. Царех хьахул дика докладаш, рефераташ, хоамаш. Цу формашта ӀотӀатохи мегаргья дешара помещенецки музеиникен ль па Ӏеш, общежитешка а еш йола къонахчаьа урокаш, тематически сийренаш, устни журналаш.

Цу тайпара масалаш кӀезига дац. Республике болх беш ба 30 заслуженни хьехархои производственни дешар хьеха мастери. 12 сага СССР орденаши медалаши сийлай.

Дешар хьехарен кхетам баларен процесса боккхаца бола гоамачом ба: Н. Т. Королева — ТУ-26 директор, М. Х. Аламхаджиев — СГПТУ-9 директора заместитель, М. А. Ведищев — г. Назраньерча СГПТУ-11 директора заместитель, Е. М. Тюкарский — СГПТУ-1 производственни дешар хьеха мастер, М. М. Яковлева — ТУ-1 производственни дешар хьеха мастер, дукха кхыбараш.

ХӀара шера республикерия профессионально - технически училищашка дешна бодагӀа 10 эзар соагӀа магий наьх мехкарий.

Найса вӀаштӀехьбаьнна ца царна идейно - политически кхетам балара балха йиш хулийт дешархой дикагӀдола идейно - политически нравственни гӀулакхаш доакъаш шоай профессе дезаш кхаьчаш. [illegible] гӀертарбоаш хьалхадаьа парте съездаь [illegible] толаме кхоачашде.

Д. МАХАМЕРДАЕВ,
Нохч - ГӀалгӀай профтехобразоване управлене начальника заместитель.

Художникаша шоай кхоллам бовзийт

Тха денош Грознерча изобразительни искусствай республиканскии музее [illegible] мехка а республике а [illegible] бола Нохч-ГӀалгӀай художникий выставка.

Выставка [illegible] республика культура министр А. С. Сапиева, Нохч - ГӀалгӀай художникий союза правлене председатель Т. А. Ахмедова [illegible] Р. С. [illegible] графики, скульптура, декоративно - прикладной а театрально - декорационни а искусства балхаш.

Художникий производенеш доашйт нохчийи гӀалгӀайи къаман истори, культура, экономика, тахано къахьегама турпалаш.

Шоашта дика теркам тӀаьзарех дар художника М. Пашинова балхаш, масала царех яр «Н. З. Зазарова портрет» яха [illegible], «ДоттагӀа» [illegible] моттиг» [illegible] картина. ХӀаьта [illegible] Х. Анисова [illegible] «Архитектора Н. Вадоева портрет», кхыдараш.

Выставкага хьажа [illegible] нохчий, гӀалгӀай истори, [illegible].

С. АРЧАКОВ

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Мультипликационни фильмаш.
9.15 — Н. Штраус. Вальсаш.
10.00 — «ДӀалуш я бериса йола квартира». Художественни фильм.
11.20 — «Керданараш».
14.30 — «Керданараш».
14.50 — Кхачан программа — дерригача халкъа гӀулакх. Телевизионни документальни фильмаш.
15.15 — Фильм — берашта. «Капитан «Сорви-голова». 1-ра серн.
16.00 — «Юность» яхача хореографически ансамбла выступлене.
17.15 — Дешархой Советски Союза Турпалахочуна, инарал-полковника Г. Ф. Байдукова вӀашагӀкхетар.
18.00 — Концерт.
18.30 — «ХӀара сурта тӀа — вай».
18.45 — «Тахан дунен чухь».
19.00 — «Ламан вагар».
19.30 — Кинопанорама.
19.40 — «Довнла вазар». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — Баскетболах йола дунен чемпионат. Колумбера передача.
23.35 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранна гимнастика.
8.20 — Ӏилмаи - популярни фильмай программе.
8.50 — [illegible] художественни фильма премьера. 2-гӀа серн.
9.55 — «Берашта [illegible]».
10.25 — «ПТУ фу хьех, [illegible]». Ленинградски областа [illegible] ПТУ лаьца.
10.55 — Мультипликационни фильмаш.
11.15 — Французски мотт.
11.45 — Классически урокаш.
12.35 — [illegible] Телевизионни документальни фильма премьера.
13.05 — Л. Бетховен. [illegible] «Турпала» симфони.
14.00 — «Горизонт». [illegible] моральни-правовой кхетам балара. 1-ра передача. «Изверги». Телевизионни художественни фильм.
15.15 — «Керданараш».
17.15 — [illegible] Ӏилманпопулярни фильм.
18.00 — [illegible] (гӀалгӀай меттала).
18.15 — Киножурнал.
18.35 — «Нохч-ГӀалгӀайче тӀолаяа».
18.45 — КПСС ЦК майски (1982 шера) Пленума [illegible] «Юрт социальни [illegible]».
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Металлист» — «Динамо» (Москва). Перерыве (19.45) — «Байса [illegible] шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.35 — «ЦӀаста тӀа [illegible]» телевизионни художественни фильма премьера (ЧССР).

25 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — [illegible]
9.45 — «Довна вазар». Художественни фильм.
11.40 — «Керданараш».
14.40 — «Керданараш».
14.50 — [illegible]
15.40 — Фильм — берашта. [illegible] 2-гӀа серн.
16.45 — [illegible]
17.00 — [illegible]
17.30 — Мультипликационни фильмаш.
18.45 — [illegible]
19.00 — [illegible]
[illegible]

II ПРОГРАММА

8.00 — Ӏуйранна гимнастика.
[illegible]

моральни - правовой кхетам балар. Передача 2-гӀа.
14.30 — «ЦӀаста тӀа [illegible]». Телевизионни художественни фильм.
15.25 — «Оха [illegible] «Поленово» яхача музей-имене».
16.50 — «Керданараш».
17.15 — Шоана [illegible] хетар. «Кварт клуб».
17.45 — Нохч-ГӀалгӀай АССР художникий юбилейни выставка.
18.20 — Къахьегамо цу саги сий. «Ялат лелалара С. Абдуласа (нохчий меттала).
18.30 — «Нохч-ГӀалгӀайче тӀолаяа».
18.50 — Юбилейни вахте — Ножай-Юртовски района къахьегамхой ба.
19.20 — Документальни фильм.
19.40 — «Халкъа тӀахьожама авран».
20.00 — «Байса дакъалла хийла шун, бераш!».
20.15 — «Дунен халкъашта [illegible] панорама».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Кхерам». Телевизионни художественни фильма премьера. (ЧССР).

РАДИО

24 АВГУСТ

6.40 — «Юртара Ӏуйранаш» (нохчий меттала).
6.55 — Реклама.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Передачий программа (нохчий меттала).
7.35 — Передачий программа (гӀалгӀай меттала).
8.15 — Халхара ашараш (гӀалгӀай меттала).
8.45 — [illegible] «КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш — вахаре». Беседа (нохчий меттала).
11.15 — «Тхьга хьуу». [illegible] (гӀалгӀай меттала).
11.30 — «Къона замана» яха радиожурнал (гӀалгӀай меттала).
16.00 — Передачий программа [illegible]
16.01 — «Халла хьалха [illegible]» корреспонденци [illegible]
16.16 — Нохч-ГӀалгӀай шоай лоӀамагӀа Россеца юкъеяха 200 шу дизарга [illegible] (гӀалгӀай меттала).
16.31 — Юртбоахаме къахьегамхошта [illegible] концерт (гӀалгӀай меттала).
16.00 — «Керда хоамаш» (нохчий меттала).
16.10 — Керда хоамаш (оьрсий меттала).
16.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
16.30 — Хоамаш.

УКВ

16.00 — «Бетховена [illegible] квартета В. Ойнески [illegible]».
16.17 — [illegible]
16.37 — «Поэтически тетрадь [illegible]».
16.42 — [illegible]

ХОАМ

«Сердало» газета редакце болха хьаьа гӀалгӀайн меттала [illegible] хоам бола машинистка.

Балха [illegible] хатта хӀана [illegible] адрессагӀа: г. Грозный, Маяковски ул. 92, [illegible] этаж, [illegible] кабинет, тел. 2-43-57; 9-24-00, 3-85-07.

[illegible]

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364017, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-43-57; редактора заместителa — 2-85-07; [illegible] секретара — 9-24-00, [illegible] — 9-24-04, промышленностех транспортех — 9-24-01, юрта болхам — 9-24-00; культура — 9-24-03, письмаш — 9-24-07; корректорски — [illegible]
НАШ АДРЕС: 364017, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-43-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 9-24-00, партийной жизни — 9-24-04, промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-00, культуры 9-24-03; писем — 9-24-07, корректорская — [illegible]
Газет арадув1 шинарей, ерей, шоаттен деношка
«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3681.